

Anul VII
 Nr. 20 (295)
 12 pagini — 3 lei
 Simbătă
 16 mai
 1987

Scinteia tineretului

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC

Un timp eroic

Un uriaș efort constructiv, un patos al creației care a devenit mod cotidian de a fi al fiecărui fiu al acestui pământ — iată ce caracterizează plenar timpul eroic pe care îl trăim, iată ce conferă identitate prezentei noastre în istoria contemporană a patriei. Peste tot, în fiecare localitate, în fiecare instituție sau întreprindere, în fiecare școală sau facultate, la fiecare loc de muncă, sentimentul tonic al implicării noastre directe în edificarea unei opere de dimensiuni istorice devine certitudine a împlinirii și, totodată, generator de noi energii și elanuri creatoare.

Firește, dinamismul extraordinar a epocii pe care o trăim, idealurile mărețe pe care le transpunem în calitate vie, forța de a ne mobiliza în mod exemplar sint urmarea directă a felului în care partidul nostru comunist, secretarul său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, elitorul strălucit al noilor destine, în libertate și demnitate, ale României socialiste, își asumă însuși viitorul luminos al patriei, conducând cu clarviziune, cu cetezanță și înalt spirit revoluționar vasta activitate constructivă ce se desfășoară — la cele mai mari cote ale exigențelor actuale — în fiecare domeniu al vieții societății.

Instituind dialogul amplu, concret, mobilizator cu oamenii muncii de pe întreg cuprinsul țării ca modalitate esențială de lucru, secretarul general al partidului analizează în permanență, soluționând cu maximum de operativitate și eficiență — așa cum rezultă și din desfășurarea vizitei pe care tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, împreună cu tovarăsa ELENA CEAUȘESCU, a efectuat-o în aceste zile în județul Argeș — toate problemele ce vizează accelerarea progresului nostru multilateral, stimulând elanul și geniul creator al poporului.

Constituie, în această ordine de idei, un adevăr fundamental ce ne jalonează întreaga devenire și implicare în mizul fierbinte al eroismului cotidian faptul că în tot ceea ce gândim și cutezăm avem permanent în față exemplul luminos al tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, pilda sa inegalabilă de dăruire, de muncă neobosită consacrată înfloririi multilaterale a țării, ridicării ei neîntrerupte pe noi și noi trepte de civilizație, progres și bunăstare. Inflăcăratele sale îndemnuri și chemări se concretizează, în modul cel mai firesc cu putință, în chiar faptele noastre de zi cu zi pentru că, fiecare dintre noi desefrează în litera și spiritul lor un desăvârșit umanism, un crez înalt și mobilizator, o voință de neînfrânt al căror sens irigă, cu elan, cu forță vitală, toate aspirațiile noastre de fericire, libertate și demnitate umană.

Muncim, așadar, învățăm, deprindem și slujim fapta creatoare cu conștiința că orice efort al nostru este necesar, că el se integrează într-o operă capabilă să înfrunte timpul — o operă care

nu este și nu va fi alta decât însuși chipul nou, înfloritor al patriei, viața împlinită și încărcată de temeuri profunde a oamenilor ei.

Fără îndoială, împlinirea tuturor viselor noastre, roadele muncii de fiecare zi, privite prin prisma șansei lor de a dura, presupun un climat de pace și înțelegere între popoare, o lume mai bună și mai dreaptă din care să fi dispărut complet amenințarea armelor și a războaielor nimicitoare. Este, acesta, un adevăr care nu mai trebuie demonstrat, un adevăr pe care se întemeiază întreaga politică internă și externă a partidului nostru, vasta activitate internațională desfășurată de președintele Republicii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, ale cărui eforturi constante întreprinse în direcția menținerii și consolidării păcii mondiale, realizării securității, colaborării multilaterale și întăririi prieteniei între țări și popoare sînt larg cunoscute și unanim apreciate pe toate meridianele globului românesc.

Profundul adevăr al acestor afirmații a fost evidențiat, o dată în plus, și cu prilejul primirii la C.C. al P.C.R. a secretarilor cu probleme organizatorice ai comitetelor centrale ale partidelor comuniste și muncitorești din unele țări socialiste. În cuvîntarea rostită cu această ocazie, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU s-a referit pe larg la unitatea dialectică dintre politica internă și cea externă, la necesitatea conducerii de către partid a întregii construcții socialiste a patriei și, în egală măsură, a activității de mare complexitate și înaltă responsabilitate ce vizează soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane, menținerea unui dialog permanent între partide, țări și popoare în scopul întăririi climatului de pace și securitate, de înțelegere și colaborare. Ca o năbușă și semnificativă dovadă în acest sens se constituie, firește, și recenta vizită prietenească de lucru efectuată de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU în Republica Socialistă Cehoslovacă, vizită ale cărei rezultate vin să întărească și să impulsioneze bunele relații existente între popoarele și țările noastre.

Muncă, dăruire, creație, pace — iată liniile de forță ale existenței și aspirațiilor noastre, iată ceea ce caracterizează în mod sintetic, dar deosebit de elocvent, prezența noastră în timp și în istorie. Noi, tinerii României socialiste, pe deplin conștienți de excepționalele condiții de muncă, învățătură, de viață și de afirmare de care beneficiem prin grija partidului, a secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, nu avem un țel mai nobil, un crez mai adînc decît acela de a ne înscrie, cu patos și elan creator, întreaga biografie pe aceste generoase și perene coordonate.

SUPLIMENTUL LITERAR-ARTISTIC

Peisaj românesc

E vremea excursiilor la iarbă verde

Acest reportaj ar putea începe cu frămîntarea și ti-petele pescărușilor în preajma bărcilor doldora de pește pe care i-am văzut pentru întâia oară la Portița. Ar putea începe și cu superbul răsunet de lună la malul mării și cu liniștea-nelinistea apelor în prag de zi, și cu tăcerea oboșită a pescarilor la întoarcerea acasă sau cu imaginea cetății Heracleea sub soarele blind de august. Ar putea continua cu Tabăra de sculptură de la Babadağ sau cu risipa de flori întilnită în gospodăria lui Dabița Gheorghe în Insula Mare a Brăilei, sau cu valoroasele opere de artă văzute la Muzeul de artă Tulcea. Le-am spus pe toate pentru că ele au un loc aparte în sufletul meu, din tot ce s-a întimplat de-a lungul unei săptămîni la sfîrșit de august.

Se spune că fiecare călătorie te învață cite ceva. Pe mine această călătorie m-a învățat bucuria de a cunoaște oameni minunați acolo unde ai impresia că nu se poate întimpla nimic; m-a învățat că viața poate să se desfășoare și altfel decît știam pînă acum. Spun asta gîndindu-mă la minunații pescari, dar și la trupurile încordate ale sculptorilor în fața unui bloc de piatră în

care abia se întrezărește ceea ce visează artistul.

Tot fapte minunate se cheamă și ceea ce fac tineretele, chiar foarte tinerele muncitoare de la Fabrica de tricotaje din Măcin, unde media de vîrstă este între 16-18 ani și, după cum mărturisește directoarea întreprinderii, au lăsat creionul din mînă și au trecut direct la războiul de țesut. La fel și

Fapte minunate în preajma apelor

faptele muncitorilor de la Combinatul Siderurgic Tulcea, care din 1976, anul înființării, și noapte poartă grija asigurării feroaliajelor folosite de toate oțelăriile din țară pentru că, așa cum ne spune secretarul comitetului U.T.C. pe combinat, „dacă noi stăm, stau și Galațiul și Hunedoara și Reșița”.

Apoi, munții Măcinului, cu profilul lor auster și rece, par a fi dovada clară a uitării de sine. De unde atîta piatră goală în acest tînuț bălțit de ape? Dar auzi de faimoasele cariere și de renumiții cioplitori în piatră

și îi se prînd de inimă cu cea mai firească dragoste. Așa cum îi s-a întimplat și cu nopțile îngreunate de stele sau de furtună, și cu lebedele înflorind ca nuferii ochiurile de apă, și cu umbrele pescarilor trăgînd la țîrm năvoadele distruse de furtună.

Desigur, nu poți uita nici drumul acela de două ore pe ape tocmai cînd se risipeau cefurile (drum de început) sau alt drum (de sfîrșit) cînd în cabina de comandă a vapoarașului Golovița l-ai cunoscut pe Cîlim Tihon care ți-a vorbit de viața lui zilnică, apoi de agricultură, pescari, fotbal, pine, revistele „Lumea” răspîndite în jur pentru el și pentru călători; prezentîndu-l apoi pe mecanic, mina lui dreaptă în aceste repetate drumuri pe apele dulci.

Nu poți încheia înainte de a aminti și de borșul pescăresc și de pepenii fără egal și de fapt, de întreaga după-amiază petrecută alături de nea Filipache.

Și despre cite altele nu s-ar putea vorbi acum, cînd, departe de acele locuri, le trăiesc în suflet și în gînd cu aceeași intensitate. Împărăția apelor are mirajul ei care te pecetluiește într-o visare sau într-un cînt, dacă vrei.

MARIANA PÂNDARU

viata literaturii

O carte in dezbatere:

Lucian Avramescu —

„BUNĂ SEARA, IUBITO“

EDITURA EMINESCU, 1987

Bucuria libertății
umane

Nu știu dacă acest lucru a mai fost remarcat, dar ceea ce frapază la lectura poemelor reunite de Lucian Avramescu în volumul de față este frecvența și (implicit) predilecția cu care autorul folosește comparația. Iar comparațiile sale sînt puternice, elocvente, memorabile: „iubito, sint inconjurat de cărți / Ca Ana lui Manole-n zidărie“; „iubita mea sint singur ca o fisă / in burta unui public telefon“; „sintem, femeia mea, ca două case / ce se privesc cu sigilate porți“; „vezi cum ne jucăm puțin / de-a cuvintul pe hirtie / suflind tragic in destin / ca in puf de pădăie“; „unii trăiesc ca o cămară goală / iubind așa cum jefuiești ceva / in timp ce lumea, ah, rotund ovală / își vede-n ceruri de rotirea sa“. ș.a. De ce este semnificativă utilizarea acestor

teii figuri de stil? Pentru că ea definește o anumită structură poetică și circumscrie, prin sublinierea diferenței specifice, tonul aparte al liricii lui Lucian Avramescu.

Poezia acestui sfîrșit de secol a fost adeseori definită ca una a metaforei și, pornind de aici, studiile de semiotică și estetică au ipostaziat metafora ca o chintesență a însuși limbajului poetic. Nu știu dacă lucrurile stau astfel — și nu acesta este aspectul principal al discuției de aici: părerea mea este că metafora corespunde unei anumite stări de spirit și unei anumite etape a limbajului cultural, amindouă specifice epocii moderne. Ea conturează un spațiu plurivalent, un orizont al discursului dominat de întrepătrunderea sensurilor și ambiguitatea proiecțiilor semantice. Densitatea metaforei și forța ei vin din topirea termenilor într-o magmă de înțelesuri, în a cărei fierbere și incandescență limitele cuvintelor se pierd, iar semnificațiile se dizolvă în „umbre“ de sens. La antipod, comparația își trage puterea din păstrarea conturului clar, coltos chiar al cuvintelor și al semnificațiilor și din contrapunerea și unenii ciocnirea lor sub presiunea aceluși minuscul și revelator element de legătură care este prepoziția „ca“. Această claritate a lucrurilor, corelată cu știința stîrnită de asocierea lor neașteptată definește poezia lui Lucian Avramescu și, totodată, spiritualitatea poetului. Pasiunea pentru contraste, patosul rostirii, fervoarea încălcării tabu-urilor lingvistice — toate acestea indică o structură romantică. În același sens argumentează și sinceritatea discursului liric, fronda și revolta matur-adolescentine: „ceea ce fac eu / este să pun mustați lui Dumnezeu / să rid pu-

țin de ingeri, să-i iau la rost / să desenez un zbenghi / pe scăfirlia domnului prost“; sau: „dați-mi săgeți să trag in botul lunii / și-n dracu să mai știe ce, in nor / prea circulă-alinații lăstunii / ca printr-o intersecție de semafor“.

De altfel, sinceritatea, zicerea directă domină poezia lui Lucian Avramescu: totuși, sinceritatea nu trebuie înțeleasă aici in sensul ei intimist, confesiv, ci in sensul ei angajat, participativ. Poetul își revendică dreptul privirii directe, nealterate de temeri, preconcepții, interese meschine; el înfruntă lumea, cu luciditate, durere, fervoare: este un vitalist, și din această perspectivă trebuie interpretată atenția cu care își cercetează și pune in scena cuvintului propria-i condiție umană: acest cult robust, tranșant al eului (care imi amintește de cîntecele către sine scrise cîndva de Walt Whitman), eu văzut ca un cîmp de bătălie între lume și gînd, suferință și speranță, există și ar putea / ar trebui să existe, este o dovadă a puterii creatorului de a trăi, asuma și exprima clocotul vieții. Un ciclu întreg de poeme este consacrat definirii vieții într-o poezie, a poetului „ca o casă in flăcări“, ca un „inginer al optimismului“, ca un „barcagiu al surisului“, ca „incomodul cavalier“ etc. pentru care poezia se vadește a fi elan și chin, strigăt și șoaptă, odă și pamflet: „prin aceste versuri sîngerinde uneori / prea slobode de gură, pline de zgrunțuri / noduroase sau diafane / am vrut să sintesc, să acuz, să proclam / bucuria libertății umane“.

Acestui eu puternic, clocotitor, i se alătură — mai mult ca un destinatar al mesajului decit ca o ființă invocată — „iu-

bita“, entitate abstractă in esența ei, definită doar de un vocativ și nu de un chip anume, de o descriere oarecare. „Iubita“ emană, in poezia lui Lucian Avramescu, din patosul eului liric, care, asemenea e-roului unui poem blagian, are nevoie de un trup mai larg pentru sufletul ce-l frămîntă. Iubita este intruparea acestor elanuri, oferind un ideal, un obiect al aspirației, un adversar ori un prieten, in sumă, un partener nedefinit, dar prezent al dialogului. Catalizator al tensiunilor și aspirațiilor lăuntrice, ea are rolul acelor formule invocante din lirica populară, fără de care versul nu s-ar implini, și fără de care nici poezia, in ansamblu, nu ar avea sunetul ei specific. Umbră a umbrei, iubita este, asemenea poetului, mai reală in cuvînt decit in concret: „fericit, spui, trebuie să fie poetul / dar, ah, pentru el oare bate / inima ei in singurătate / sau pentru cel care / prin lumina versurilor / se zărește in depărtare?“

„Bună seara iubito“ este un volum de etapă, ce sintetizează un traseu și incheie cercul unei devenirii. Nu este menirea criticului de a face profeții, dar am sentimentul că in evoluția sa lirică ulterioară Lucian Avramescu ne va dezvălui și alte dimensiuni; pentru acestea argumentează forța versurilor sale, capacitatea investigării limbajelor poetice, tensiunea lăuntrică, crezul estetic al autorului — toate cuprinse in acest volum, nu știm, de salut ori de despărțire de această „iubită“ care este lumea poeziei sale de pînă acum.

MIHAI COMAN

Efervescență,
nonșalanță,
personalitate

Iată că și generația noastră începe să se „elasicizeze“, cel puțin prin reprezentanții ei de marcă. Faptul se observă și din aceea că nu doar bibliografia operei a crescut in timp, putîndu-se măsura cu aceea a unor iluștri autori din generația '60, dar și din faptul că deja s-au adunat comentarii și comentarii despre scrierile lor. Scriind la un nou volum al lui Lucian Avramescu, de pildă, criticul își amintește că a mai comentat aproape toate aparițiile editoriale anterioare ale poetului, că acestea din urmă, nefiind puține, nici articolele care i-au fost consacrate nu au fost puține; că, pe lîngă aceasta, a avut deja in prilej de a contura un portret sintetic al autorului etc., etc.

Lucian Avramescu oferă prin *Bună seara, iubito* (Editura Eminescu), o voluminoasă calegere cu caracter retrospectiv. Mărturisesc că, deși cunoșteam uneori pe dinafară atîtea din versurile sale, parafrazîndu-l pe Vlahuță, fără nici o urmă de ironie, însă, i-am recitat cartea cu toată incintarea, ba, țin să precizez, cu una mult amplificată in raport cu cea provocată de lecturile anterioare. Atîtea din versurile poetului care altădată mi se păreau, cum să zic, cam neprelucrate, „aruncate“ într-o revărsare retorică insuficient supravegheate, cu metafore demonstrînd uneori un gust nu extrem de sigur, o anume aplecare spre pestriț, melodramatic, declamator, lasciv, alături chiar o alunecare neoperită de substanță a stihurilor, unul după altul, acum am descoperit că ele conțin neașteptate străluciri ascunse, scăpărări de nedebuit la o primă „știntire“ critică. Mai cu seamă însă poezia lui Lucian Avramescu mi s-a re-

velat ca un tot, ca un univers de sine stătător așadar, unde fiecare element își are logica, funcționalitatea sa in cuprinsul ansamblului, unde denivelările chiar sînt justificate estetic pentru a permite proeminențelor să se evidențieze mai pregnant, unde deci chiar sunetele goale au acoperire in aceea că fac să reverbereze in urechea noastră mai puternic acelea viforoase, prea pline de acorduri sonore și prea gilgiitoare in sevă.

Lucian Avramescu este un războinic grațios in numele ideii de nonconformism, atitudine intrupată in imagini de o plasticitate violent-șagalnică, eruptive pe de o parte, tandre, cu moliciuni și amabilități bine incastrate într-un anume invelis coltos. Mîhnirea este „cîntată“ cu atîta voluptate trubadurescă incit devine plăcere a etalării mîhnirii. Pasiunea este clamată din atîtea unghiuri și, dacă se poate spune cu ajutorul unor instrumente dintre cele mai diferite, incit o sugestie de bagatelizare nu putea să lipsească. Senzualitatea este mărturisită cu atîta ostentație incit in spatele ei ghicești un sentimental care se străduie a-și masca nobilțea trăirilor eterate prin acordarea premeditată unui accent excesiv laturii lumesti a trăirii erotice. In marginea tristeții se intonează „solfegii“ atît de plăcute și compuse, evident, cu atîta plăcere — ca să nu spun cu atîta incintare de sine — de către poet. Incit unda de melancolie neagră se pierde in jetul colorat al frumoaselor, agreabilelor versuri. Nu mai puțin propensiunea spre destindere poartă simburii unui ce încordat, indicator al unor graniți nu ferme, dar indiscutabile ale unei seninătăți interioare. Poetul este și mai robust in alcătuirea lăuntrică decit o declară uneori, dar și mai fragil decit o spune altădată. E vorba deci de o radicalitate continuă care își schimbă „diapazonul“: cînd ai crede că depistezi o aplecare spre cinism, te izbesc imediat acorduri tremurînde de salcie, crispată la ideea viitoare adieri de vînt; cînd însă patetismul clocotului interior, indignarea de natură morală sau sentimentală capătă cit pe aici vijiri de crivăț și proporții monumentale, pe neașteptate te trezești că poetul își face discret „cu ochiul“ (nu in sensul că trăirile sale n-ar fi autentice in natura lor dramatică ci avîndu-se la bază ideea conform căreia, cum spunea Călinescu, „E neserios să fii tot timpul serios“): „Poezia este virgula dintre / subiectul și predicatul vieții comune, / risul la vecernie / și plînsul la nașterea unui clown, / mersul pe bicicletă / de-a lungul spinării unui cal in galop / sechestrul unei privi-

ghetori într-un gramofon / ronțăitul semînțelor in timpul dragostei / și flacăra iubirii / care singură aprinde un raft de cărți... / Poezia este virgula dintre / subiectul și predicatul vieții comune, / automobilul parcat / de-a lungul unei frunze de mesteacăn, / cicatricea sărutului, / gilca din netedul peisaj sufletesc al senatorilor, / volanul verbelor in viraj, / maneta arătătoare a exploziilor / pe fața nevăzută a unui sentiment / dar mai ales poezia este / virgula dintre / subiectul și predicatul vieții comune // poezia este virgula dintre / subiectul și predicatul vieții comune, / piedica pusă / — de o ramură care tocmai infloresce — alergătorului de cursă lungă // dîndu-i in schimb performanței mondiale / anonimul unui cîntec in inima lui, — praful depus pe lama gilotinei / și pinza de pîianjen / țesută pe gura mitralierei oboșite, / intoarcerea, cu fața la stele, a fiului risipit, / căderea unui fruct in praful străzii / sub roata unui camion plin cu soldați / măcelăriile in zori / cîinii seara, privindu-te in ochi cu disperată înțelepciune, /

cirja lipită de obloancle magazinului de lactate, / zăburile inchise in cutie / și cutia de table la subsuara unui pensionar singur, / liniile trase cu creta ale șotronului / multicolore ca un cocktail, / fata care-și stoarce costumul de baie / in spatetele păpușii rar, / toate acestea sint, / dar mai ales poezia este / virgula dintre / subiectul și predicatul vieții comune“.

Am citat in întregime prima poezie din *Bună seara, iubito*, din două motive: Primul e acela că Lucian Avramescu nu este in primul rînd revelator artistic decit a deschide o carte, orice carte, la prima pagină? Cum spune el însuși, poetul este ca o casă in flăcări. O casă care arde însă frumos, iar nicicum inforțor, și, mai ales, nu se face niciodată scrum. Într-un moment in care foarte mulți lirici, uneori chiar dintre aceia indiscutabil inestrați, se îndreaptă dinspre „programul“ poetic spre poezie, Lucian Avramescu îți oferă spectacolul reconfortant al atitudinii opuse. El își exprimă (exhibă) eul liric in deplină libertate. Este de fapt un excelent poet prin nonșalanța atitudinii. El e tradiționalist ori modern, bogat in imagini ori aforistic, elasicizant ori cu avinturi romantice, cerebralizant ori senzual, nu fiindcă își propune să adopte cu premeditare o ipostază sau alta, ci le adoptă fiindcă aceste ipostaze există in adîncul ființei sale poetice și sint scoase la suprafață exact in momentul cînd urechea interioară le percepe sunetul. Cu alte cuvinte, delectează, iar nu o dată impresionează — revărsarea unui eu poetic, de o alcătuire policromă, intensă, efervescentă și grațioasă. Din alt unghi de vedere privind lucrurile, el e un poet care are o măsură in toate, din moment ce nu se „cramponează“ de o anume postură ci, cum am văzut, trece — dar fără bruschete, ci in chipul cel mai natural — la aceea contrară. Și aceasta însă, fapt cu totul imbucurător, nu este rezultatul unei voințe de complexitate, sau a unei de epurare a exceselor ori stridențelor, ci fiindcă, proiectîndu-se astfel, eul poetic se relevă, se deconspiră pe sine in toate articulațiile sale, in felul cum aceste articulații se imbină între ele.

VICTOR ATANASIU

Paul Erdős

„ARTA MEA PORNEȘTE DE LA OM ȘI SE ADRESEAZĂ OMULUI”

— Stimate Paul Erdős, ați implinit acum câteva luni frumoasa vîrstă de 70 de ani, dar, la urma urmei, nu contează cifrele. Eu v-aș propune o retrospectivă a activității dv. artistice de pînă acum. Viața dv. a fost plină de neprevăzut, de evenimente dramatice, dar marcată și de succese memorabile.

— Da. M-am născut deci în comuna Hurez, județul Satu Mare, zonă din precăma colinelor sălăjene. Pe aceste meleaguri a trăit și poetul Ady Endre, cu familia căruia, părinții mei au întreținut relații de prietenie. Mama mea și poetul Ady și-au susținut împreună bacalaureatul la liceu din Zalău, iar fratele lui Ady mi-a fost de un real ajutor în momentele grele ale tinereții mele. Mama a fost ziaristă și poetă. De la dînsa am moștenit structura lirică, vizibilă și în grafica mea. Tot ca mi-a insuflat marea dragoste pentru literatură, teatru, pentru artă în general. Tatăl meu, care a fost jurist, m-a îndrumat spre muzică. Și să știți, dacă nu aș fi devenit grafician, m-aș fi îndreptat spre o carieră muzicală. Ce mult mi-ar fi plăcut să devin dirijor!... Muzica este o completare a stării mele sufletești. Acum sînt în „perioada” Mahler și Richard Strauss. Ador „Cavalerul rozelor”.

— Sînt convins că ați fi fost un dirijor de forță. Cum a invins, totuși, desenul...

— Deși eram numai de o șchioapă mă fascinau așfel de film. Și ce așise frumoase erau... cu Marlene Dietrich, Greta Garbo... le puteai admira ore întregi și tot nu te sătura! de ele! Locuiam deja în Satu Mare iar eu copiam toate așisele de film pe podcauca camerei. Mama a fost primul om care și-a dat seama că există „ceva” în descende mele. Ce impresară bună ar fi fost dacă trăia!... Ea a fost cea care a arătat lucrările mele pictorilor din vremea aceea și tot ea mi-a organizat prima expoziție, la Clubul ziaristilor din Satu Mare. Tot mama a insistat pe lingă corifeii Școlii de pictură de la Baia Mare, să mă primească elev în ciuda vîrstei fragede. Astfel am devenit ucenicul artiștilor plastici Thorma, Krizsán, Mikola... Era o școală renumită, frecventată de mulți pictori. Mi-amintesc pe Ciucurencu din acea perioadă. Dar pe mine mă interesa grafica. La Budapesta l-am cunoscut pe plasticianul Molnár C. Pál, cel care m-a format ca grafician și pe care îl consider mentorul meu. În 1930, avocatul Alexandru Barbul din Satu Mare, mare prieten al pictorilor și colecționar de artă, urmînd evoluția mea în grafică, a fost de părere că trebuie să plec pentru studii în străinătate. „Dar de unde bani?” a întregit mama... Evident, tot Barbul a făcut o cheță și, dacă îmi amintesc bine, era vorba de vreo 5.000 de lei. Am plecat la Paris. În drum spre Franța m-am oprit la Veneția, la Bienală. La pavilionul românesc expunea Theodorescu-Sion. Eram foarte impresionat. Aveam 22 de ani și nu mi-am imaginat, atunci, că, peste ani, în 1962 eu voi reprezenta România la Bienala de la Veneția!... La Paris pot să spun că trăiam din și pentru desen. Colaboram cu ilustrații pentru mai multe reviste și eram „locatarul” permanent al Muzeului Luvru... Copiam lucrările țătarilor artei, așa cum îmi recomandase profesorul meu Molnár. Trebuia să învăț desenul, să deprind acuratețea liniilor și formelor. Pe vremea aceea eram un mare admirator al neoclasicismului. Apoi a venit războiul. Tocmai mă pregăteam să deschid o expoziție la Budapesta, cînd au intrat trupele germane. M-am întors la Satu Mare să-mi ocrotesc familia. Pentru o vreme, prietenii ne-au ascuns pe unde se putea dar pînă la urmă am fost deportați. Din familie am supraviețuit doar eu și o soră a mamei. Într-un an am trecut prin opt lagăre de concentrare, începînd cu Auschwitz și terminînd cu Ebensee.

— Cum v-ați salvat sufletește?
— Prin desen. El m-a susținut din punct de vedere moral. Am avut puterea să-mi desenez călăii. De altfel, cei mai mulți artiști deportați s-au salvat prin propria lor artă. Și îmi aduc aminte că în lagărul de la Liberosce, un SS-ist care vorbea și românește și ungurește, aflînd că știu să desenez, a adus o fotografie de familie, hirtie, creion și mi-a ordonat să desenez portretul soției, copiilor... în schimbul unei bucați de piine uscată. Și acum, în unele nopți, mă bîntuie aceste coșmaruri!... În anul Eliberării aveam 36 de kilograme! M-am născut odată cu Eliberarea.

— E o metaforă.
— Nu numai. Fiindcă, după Eliberare mi-am croit adevăratul destin ca om cit și artist. În '45 am devenit membru al Partidului Comunist Român. Apoi mi s-au incredințat diferite funcții de conducere în domeniul cultural. Printre altele am fost director de teatru, de filarmonică, de muzeu...

— Se spune că ați fost un director deosebit.

— Eu știu? Cu siguranță că am fost însă un director foarte exigent și disciplinat. Același lucru l-am pretins oamenilor din jurul meu. Mi-a plăcut teatrul, muzica... dar pentru a le sta cu adevărat trebuie o disciplină de fier. Mulți prieteni îmi spun că mult cînd am activat în diferite instituții culturale au fost ani pierduți pentru arta mea. Nu este adevărat. Partidul a avut nevoie de mine iar eu am răspuns prezent, pe măsura capacităților mele, pe de altă parte, iar eu m-am realizat prin el. Și-apoi eu nu m-am despărțit de desen niciodată. Implicarea responsabilă în viața socială mi-a dat posibilitatea să cunosc mai bine omul, psihologia lui. În perioada cit am activat la Baia Mare am cunoscut în cele mai mici amănunte viața minerilor.

— Așa ați descoperit miracolul Tării Oașului?

— Intocmai. Desenele din viața fascinantă a oșenilor mi-au adus în '62 Pre-

în nordul țării, în orașul Satu Mare, trăiește de-o viață maestrul Paul Erdős. Exemplara sa biografie interioară și artistică este legată de aceste locuri unde, în toamna trecută, s-a organizat „Atelierul-galerie” cu lucrările sale. Deschisă pentru toată lumea, această oază de pace și tihnă-creatoare, loc de interferențe spirituale ale unei familii unite sub semnul artei, al muzicii, al literaturii, este un loc de incitătoare reverii ale oricui poposește aici, unde totul poartă amprenta gustului, preferințelor, inclinațiilor și pasiunilor autorului — de la cahele pictate ale sobei de te-

racotă, de la ceramica populară românească, de la costumul oșnesc la violoncel, de la fereastră arătînd a vitraliu, pînă la teancurile ineputabile și fascinante cu desene, totul te cheamă, te-nvălmășește să vii aici, să revii, să trăiești în spațiul în care pașii lui, ai artistului, se aud foșnînd, în surdina, pentru a nu deranja oaspetele poposit în lumea de gînduri, pentru a nu-i abate privirea cufundată în virtutea de linii ce-nnoadă și deznnoadă lumea de-nțeleșuri fixate definitiv pe hirtie. Fără să aibă nostalgia ori ambiția Capitalei, Paul Erdős a adus încetul cu încetul, pe cei din Capitală în „metropola”

ss, iar drumul pînă la el, prin întregul ținut al Transilvaniei răsplătește și el efortul de a străbate țara; orașul de pe Someș atît de nou, atît de mîndru, atît de neobișnuit privit din avion strălucînd alb — imaculat în soare, ca un chivot abia „gătat” de un mare meșter arhitect, are înăuntrul său destui artiști demni de interes și prețuire. Paul Erdős este, însă, alături de cei mai importanți din întreaga țară, deschizător de drum, innoitor și cliitor, la rîndul său al unei pașii de artă românească contemporană ce ne cheamă s-o cunoaștem.

mul de Stat și titlul de Laureat al Premiului de Stat. De altfel, ciclul „Viața nouă în Oaș” a avut un mare succes la expoziția internațională de la Moscova, iar portretele minerilor au stîrnit senzație la Bienala de la Veneția.

— În 1964 vi s-a conferit titlul de Maestru emerit al artei: era recunoașterea supremă a muncii și a artei dv.
Octavian Barbosa, în „Dicționarul artiștilor români contemporani”, scria printre altele: „...artistul evocă, cu mijloace simple și expresive, adinecimea și particularitatea psihologică a unor tipuri umane ridicate la rang de simbol: oșan-că, mireasă din Oaș, țărani, mineri. Practician al notației directe, Erdős își extinde preocupările la chipuri și locuri din Italia și Franța, manifestînd în toate împrejurările capacitatea de a reține detaliul esențial, fără confundarea acestuia cu pitorescul sau decorativul”. As reveni la poezia inconfundabilă care animă arta dumneavoastră.

— M-a fascinat întotdeauna spectacolul lumii. Grafica este pentru mine elementul primordial de expresie, de înalte trăiri și transpuneri emotionale, de legătură cu omul, cu universul său spiritual. Desenul pe care-l cultiv cu un deosebit respect nu este un exercițiu de virtuozitate, ci pur și simplu un modus

vivendi, este răspunsul dat unei necesități interioare de a ajunge la o expresie plastică, în stare să exprime și să comunice — într-o viziune cit mai originală, mai sugestivă — gînduri, sentimente, preocupări. În tot ce am creat pînă acum, am căutat să îngerez zănela tradițională și lirică, dezvoltînd frumusețea poetică ale vieții. Știu că artistul este un cronizator al vremurilor sale. Doriția mea de artist este să merg în pas cu contemporanul. Spectacolul vieții este fantastic iar omul e protagonistul lui. Or, arta trebuie să-și cucerească drept de cetate indeosebi prin ceea ce are sinonim cu frumosul, cu umanul. Am căutat și voi căuta și de acum înainte să pătrund în universul sufletesc al oamenilor, să descifrez și alte sensuri ale vieții, să cuprind cu toată ființa mea, pe cît posibil, o paletă bogată în trăirile sentimentelor mei. Artă mea pornește de la om și se adresează omului.

— Ce părere aveți despre noile tendințe în grafica tinerilor plasticieni?

— Sunt prea mulți „maestri” și prea puțini artiști. Evident, nu mă refer la autorii cu o personalitate bine conturată. Dar, în general, grafica pe plan mondial este în criză. Și tocmai pentru că s-a îndepărtat de sufletul omului. Grafica s-a autocomplicat, a intrat într-o zonă de ceață, din care, după părerea mea, cu greu va ieși. Apoi se mai întimplă un lucru, și anume, grafica este omorîtă de tehnică. Tinerii, grăbiți (probabil) să se impună cit mai repede, își complică lucrările amalgamînd tot felul de tehnici, ba tuș, ba creion, ba pensulă, ba tehnică mixtă... Nu au răbdarea suficientă de a exploata resursele unei singure tehnici. Nu au răbdare să vadă prin care dintre ele se pot exprima mai profund, mai adevărat. Este adevărat că pentru această regătire de sine e nevoie de o muncă perseverentă. Pe de altă parte, desenul se învață, pur și simplu.

— Grafica dv. are o mare personalitate. Liniile sigure, energice se întretaie evoluînd de la dramatic spre liric, construînd metafora și simbolul. În desenele dumneavoastră, în care întotdeauna este prezent omul, se poate citi o inconfundabilă poezie.

— Am încercat întotdeauna să fiu un cîntăreț al vieții. Zonele profunde de adevăr și frumusețe sînt lingă noi, dar

trebuie descoperite... nu sînt văzute de toată lumea. În tinerețe îmi plăcea să desenez frumusețea senină, echilibrată, împolnită a senectuții; azi, îmi place să desenez vigoarea tinereții plină de speranță... forme frumoase... De multe ori îi aud pe colegii mei pingîndu-se că nu au subiecte. Mă infurii și de-a dreptul nu-mi vine să-l cred. Cum să nu găsești teme? În izolare, firește, nu descoperi nimic nou. Nici pe tine nu te poți cunoaște cu adevărat. Motive pentru artă sînt oriunde. Tot ce ne inconjoară poate fi transpus în artă. Și nu doar cîntînd cu orice preț frumusețea. Există și ea, dar mai presus e adevărul.

— Dacă am ajuns în acest punct al discuției, care e, deci, artă dv. poetică?

— Desenul este viața mea. Sînt un om implicat în viața socială, mă interesează totul, vreau să aflu totul. Încerc să înțeleg psihologia oamenilor, cercetez locurile mai puțin umblate... apoi noaptea, pe la ora două, trei mă trezesc în jungla liniilor. Formele plastice își cer dreptul la viață... abia aștept să se facă ziua, să ajung la atelier și să pun totul pe hirtie.

— Se nase greu?

— De multe ori mina îmi este condusă de peniță, tehnica mea preferată fiind desenul în tuș. Asta nu înseamnă că nu am iubit și nu am practicat și desenul în creion. În perioade de zbucium desenez contorsionat, apoi cînd se lăsa pacea înăuntrul meu, liniștea aceasta devenea vizibilă în lucrări. Apoi iarăși o furtună în exprimare, iarăși acalmie.

— Știu că ați ilustrat câteva cărți de poezie, printre care și o ediție bilingvă a „Luceafărului” de Mihai Eminescu. Ce loc ocupă ilustrația de carte în activitatea dumneavoastră?

— Foarte mare. Îmi place nespuse poezia. Și foarte multe desene sînt inspirate din poezii, de poezii. Ilustrația de carte este ceva cu totul aparte pentru mine. Mi-ar fi plăcut să lucrez mult mai mult în acest domeniu; nu știu cum s-a întimplat, dar n-am fost solicitat de prea multe ori. Îmi pare tare rău.

— Ați avut nenumărate expoziții în țară și în străinătate. Pe unde n-au „umblat” lucrările dv.: Moscova, Budapesta, Viena, Cairo, Sofia, Phenian, Londra, Tunis, Havana, Praga, Istanbul, Ulan-Bator, Sanghai și pînă la Sao Paulo, Lugano, Helsinki. Care dintre expoziții a însemnat cel mai mult pentru dumneavoastră?

— Confruntarea cu publicul îți dă întotdeauna aceleași emoții. În mod deosebit am fost impresionat însă, în 1962, cînd am participat la Bienala de la Veneția și acum 10 ani retrospectiva din '76, de la București, din Sala Dalles. Atunci am avut și cel mai frumos catalog. Pe atunci trăiau și bunii mei prieteni... Frunzetti, Vida Geza. Cu ocazia expozițiilor și a călătoriilor în străinătate, iar începînd din 1977, în calitate de vicepreședinte al Uniunii Artiștilor Plastici, ca reprezentant al României la diferite simpozioane și conferințe ale plasticienilor, am constatat cu mare satisfacție că arta plastică românească se bucură de un frumos prestigiu peste hotare. Graficienii din România sînt cunoscuți și apreciați... Mă gîndesc la Geta Brătescu, Florica Cordescu, Vasile Kazar, Marcel Chirnoagă, apoi la mai tinerii Wanda Mihuleac, Klára Tamás-Blaier, Tiberiu Nicorescu... să-mi amintesc doar pe cîțiva, ei fiind de fapt mult mai mulți. În România se practică o artă plastică vigoasă și sănătoasă, izvorită din realitățile prezentului.

— Ați călătorit foarte mult. Ce au însemnat aceste drumuri pentru dumneavoastră?

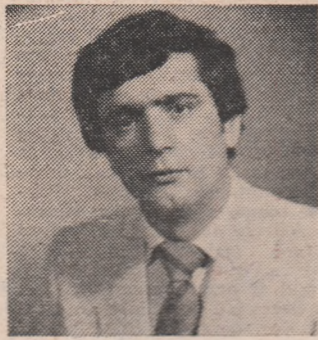
— Mult, foarte mult. Întîi și-ntîi am căutat frumusețea zonelor geografice din România. Țara noastră este un paradis pentru plasticieni. Fără nici o exagerare. În străinătate cel mai bine m-am simțit la Veneția, chiar dacă unii spun că este un oraș-decor... La Paris, acum vreo 15 ani, am avut norocul să-l cunosc pe Chagall. Era într-o zi de iunie, mergeam pe malul Senei cu niște desene sub braț. Din sens opus venea... marcel Chagall. Era îmbrăcat simplu, lejer, era cald. Mi-am făcut curaj și-am îndrăznit să-l opresc din drum. Chagall n-a fost surprins deloc, dimpotrivă, am început să vorbim. Mergea la un anticariat, să vadă niște mobile vechi. A vrut să consemneze întîlnirea noastră, scriindu-mi cîteva cuvinte. Numai că nu aveam nici unul dintre noi... creion. Așa încît am fost nevoiți să oprim un trecător. Cu un pix de împrumut marele Chagall mi-a scris cîteva rînduri „de suflet” pe coperta unui catalog de la Muzeul Luvru.

— Vă dorește multă sănătate și putere de muncă și să vă păstrați mereu aceeași admirabilă stare sufletească și tinerețe spirituală.

Interviu realizat de ANAMARIA POP

SECVENȚE LIRICE

Ionel Tecșa

Pe de rost

E-o Stea a Sudului azi trupul meu
intins in ierburile mari de țară,
mă știu navigatorii solitari
ce pe aici mirați cutreieră.

Miroase-a fin cosit și-a mere crude,
duminicile-s aprige furtuni,
pădurea dinspre suflet se aude
și căprioare-s zilele de luni.

Aprins imi fuge gindu-acasă
la marele copil ce-am fost,
la frații și părinții mei, la cimpul
ce-l învățasem singur pe de rost.

Misterioase cioburi

Puterea urcă-n noi din domni țărani,
pecetea lor, aprinsă ni-i pe frunte,
in fiecare stau de mii de ani
coboritorii mieilor din munte.

Seninul vine-n noi din blinzi plugari
cu limpeziri din cinepa topită,
ii mai simțim prin dealuri cu arțari
cum pastelează-n albe flori ispită.

Și-n somn ii mai vedem, călcind incet
prin sate azi rămase fără nume,
lungi așchii risipite de portret,
misterioase cioburi de prenume.

Pastel

Un cerb bătrîn prin inimă ne trece
lumina zilei răsărită-n coarne,
pare să fie chiar hlamida rece
a cerului in care Ursa doarme.

O lacrimă de rouă precaurată,
asemini scoicii din ocean, secret
pe care răsăritul ni-l arată
petala și ei flori inchide-ncet.

Împrimăvărare

Pomii se retrag in frunza mirată

Din ramuri seva curge in izvoare
cărind spre subpămînt cerul curat,
ochii tăi, ca mieii pasc raze din soare
și mușcă din ora d-echinooz nimbă.

Piinea toarsă-n aburi luge la seminte
pe sub brazda crudă fumegînd zăpezi,
in pietrele străzii se aud ființe
și povești cu diavoli prefăcuți in iezi.

Vechi ceasuri de sonete

Prin galben chipul lunii, in ochiul iemii bate,
cu brațe dezgolate de sevă și ceresc,
cerșind din ființa noastră a verii stîngă parte,
mirific joc al orei pe-un țarm încă lumesc.

Și in zadar am pune să sune-n calendare,
livada morții noastre, poemă grea de sete,
ori gramofonul tandru ce ține-n răsufare,
din dalba floare ninsă, vechi ceasuri de sonete.

Păduri proscrise

In ce izvoare impletești lumina
amurgului dormind sub manuscrise,
copile necuprins in vina
de a vina-n păduri proscrise ?

Sar cerbii nopții peste flăcări lucii
de arme retezate-n colțul șurii,
și-n colbul rece-al lunii zac haiducii
cu nimbul libertății-n colțul gurii.

Invirte-se stejaru-n sfîntul abur
al singelui pierdut prin buruieni,
tu iartă-mă frumosule centaur
de jefuirea albelor poeni.

Penița mea și-acum mai singerează
pe-o noapte brumărie de april,
iar lacrima cernelii stă de pază
in ochii vinovatului copil.

se anunța o nouă carte

Constantin Novac

„Plutind avan pe marea cea adîncă”

Autorul se explică

Pe vremea cînd scriam metaforizant și livresc, cu peniță de platină, cum se exprimase un tînăr — pe atunci — critic, imi propusesem să scriu un roman cu titlul **Cuiburi de cretă**. Presupusa materie epică am dat-o la retopit, titlul însă a continuat să mă agite, să mă ispitească în spiritul lui, ajungînd să-mi inspire perspectiva etică a cărților următoare. Și a celor încă nescrise. Inchipuiam eu niște păsări care cuibăreau într-o rocă friabilă, cretoasă. Acele mișcări imperceptibile, premergătoare odihnei sau ale odihnei înseși, freamătul infim al penajului în căutarea unui confort niciodată îndestulat, vibrația inimii și a arterelor răzbesc in stratul friabil, îl erodează cu înocet. Cuibul devine o capcană pe care zbuciumul păsării captive o desăvirșește. Pentru că zborul, nu-i așa, e de neconceput fără orizont.

Similar, există un spațiu evanescent, răbdător, al conștiinței aparținător nouă pe de-a-ntregul, unde liberul arbitru pare că se poate zben-gui in voie. Măruntele compromisuri cu care ne plătim singurătatea melancolică, somnul, absențele, amăgirile, imperceptibilul freamăt al vanităților sau imponderabile hatiruri pe care ni le autoadmistrăm fiindcă ne iubim își au totuși scadența lor răzbuunătoare. Luată cite una sau laolaltă ele nu sint infracțiuni pedepsite de lege. Nu cred să existe un cod penal sau măcar civil care să sancționeze ratarea, privarea societății de propria-ți valoarea umană. Ar fi, necesar, imi inchipui, un proces egal in durată cu viața împicinatului. Și cum nici acele păsări despre care vorbeam nu există, pentru a ne ilustra cu elocvența lor sinucigașă cuvenita dramă, nu-mi (ne) rămîne decît o singură soluție : **cartea**. Pe care, deocamdată, am numit-o **Plutind avan pe marea cea adîncă**.

Bring back my woman — aaa“.

Să rămînem la Tyne-dock ; așa nu se poate scrie, oricît timp liber ai avea. Măgarul de Agop, guvide-timonier și sluga prea-plecată a comandantului, își face de cap. Imi știe punctul inflamabil. Și a adus casetofonul in cabina șefului mecanic și pune la nesfîrșit aceeași bandă. Niște negri îi cer bossmanului să le restituie nevestele.

De cabina lui Didi Tulcea, șeful mecanic, mă despart două rânduri de trepte.

— Agop ! Băi, Agop ! Lasă mai incet drăcia aia ! Se-aude ? Termină odată cu insinuările astea timpite !

Dacă ar ști el ce-i aia **insinuare**, n-ar fi ce este.

Și atunci am auzit clar niște dupături repezi pe aripa descoperită din tribord a comenzii urmate de o bușitură și de un ris ciudat, un soi de gîlguit. Și lătratul furios al Getuței, că-țeaua. Doc, care ne-ține-n brate pe toți, o praponise sus pe comandă, ca să nu atenteze cu pedigriul ei de maidan la rasa canină a insularilor. Niciodată n-o auzisem lătrînd. Nu știa decît să se gudure, filozofie adîncă, plină de foloase.

De mult aștept să mi se in-timple ceva. Orice, in afară de ceea ce mi s-a mai întimplat. Cam prea multă monotonie. Mi-au repartizat cabina pilotului, sus, la curcigu. Las ușa deschisă, traversez dintr-un pas coridorul care mă desparte de camera hărților, dau buzna in comanda pustie, virez scurt la dreapta, mă izbesc de radar și mă opresc in ușa tribordului. Un vînt tăios de iarnă, haloul luminos al orașului, forfota apei, și umbrele masive, conice, ale mormanelor de fiare vechi răsturnate pe cheiuri. Și Getuța, suflet oropsit, ca și subsemnatul, gudurindu-se și scheunînd la picioarele mele. „Ce-ai, fă, nebuno ?“

Nu înțeleg cîinii și visele. Deși cred că tot vor să-mi spună ceva, cu **semnificație**. O, yes ! Significație ! Cînd am plecat din Brăila, că de-acolo am încercat, am visat Dunărea înghețată bocnă și vaporul hurducîndu-se pe sloiuri la vale, spre **Cotul Pisicii**. In ochii de gheață ai polițaiului de la **Emigration** mi-am regăsit visul. Sau numai o parte din el. Vaporul scriștie urit din prime și virtejuri de praf voalează in răstimpuri lămpile de sodiu de pe frontoanele magaziiilor. „Ti s-a urit singură, ai ? Nu te vor mireasă aștia, ai ? Lasă-te de manifestații că aici nu ești in Hyde Park ! Gata ! Hai, că am înghețat !“

Intru, trag ușa după mine și fac slalom printre sculele comenzii. Draperia dintre timonerie și camera hărților foșnește uscat in urma mea, a singurătate, și ies pe coridor.

„Hei, mister bossman — aaa.“

De obicei, in porturi, pe-aici, pe sus, e tăcere. Bunul Paul mai urcă pină la mine, să mă probozească, cu ferocitatea-i prefăcută pentru sibăstria mea liber consimțită. Rareori bietul Doc, că-i gras. Și, la intervale anume, Marinică, altă slugă prea-plecată a comandantului, alături de Agop, să intoarcă ceasurile.

„Hei, mister bossman — aaa“.

— Gopo ! Băi, Gopo !
— „...back my woman — aaa...“

— Gopo ! Arată-te puțin !
— Yes, Mister bossman !

E tuciuriu, virtos și chel ca habitacul busolei, nu știu de ce l-au poreclit Gopo Amotozo.

— Am ceva de scris, omule ! N-o poți lăsa mai incet ? Sau să schimbi placa ?

— O, yes, Mister bossman !

Nu-i zăresc decît bila lucioasă și umerii tăiați in diagonală de panta scării, legîndu-se ritmic. Imi inchipui că dansează după porcăria aia de cîntec.

— Ei, drăcia dracului !

Am o voce care mă face să cred in predestinare. Nu-i o voce de șef, de ins care **produce istorie**. N-a fost niciodată o voce de șef, să fim înțeleși. Probabil că dacă aș fi avut într-adevăr ceva de scris, ceva cu **semnificație**, s-ar fi întrezărit totuși in vocea mea.

Trec mai întii pe la sticlă. Cu cit se impuținează, orice băutură devine mai amară. Ar merita să scriu ceva a la Kurt Vonegutt jr. I-am citit **Abatorul cinci**. Andra e oripilată de lecturile mele războinice, și mi-a plăcut foarte mult. Să scrii ceva in care realitatea bate la fund orice imaginație ! Și să aibă și **significație** be-rechet ! Da, dar el a asistat la bombardamentul Drezdei ! Despre Drezda, vasăzică, s-a scris, despre Hiroshima slavă domnului ! Ce să găsești zguduitor in faptul că ai rugat-o pe nevastă-ta să intervină pentru tine și ea te-a ascultat ? Era de citeva zile după istorica noastră bătălie navală din largul sufrageriei de pe Marc Aureliu. La început a plîns mititica, nu credeam să mai aibă lacrimi după atîtea scandaluri in lanț. Cum, cine, ce-mi inchipui eu că ar fi ea pentru tovarășul Bazavan ? Ca să-mi inlesnească o treabă ca asta ? După care a zis că da, o să-i spună, o să intervină. Și uite că a intervenit de vreme ce sint la Tyne-dock, pe drumul întoarcerii.

Aici ar fi ceva dramatic, dar nu exagerat și numai pentru mine. Faptul că Andra-salamandra se bucură de trecere pe lîngă tovarășul Bazavan.

„Ce, mă, vrei să te ușchești ? Vezi că nu-i faci vreo figură Andrei“. Carabaș, socru-meu. Avocat. Cu vreo cinci ani mai răsărit decît subsemnatul. Și cu stofă de colonizator in vestul sălbatic.

Apa riului Tyne curge bolborosind la vale și toată lumea-i mulțumită pe unde-a prins-o noaptea. Numai bunul Paul se pare să-și mai caută rostul.

— Raitere ! Hei, Raitere !

Eu aș fi raiterul. Adică scriitorul. Aici, pe **Arcadia**, toată lumea se rebotează vrînd-nevrînd, de parcă un vapor rătăcitor pe marea cea adîncă țiar cere schimbarea la față.

— Paul, auzi, e cineva care umbliă pe comandă.

— Fără goange, mergem la televizor, acum ! Pierdem **Topul**. Sus ! Nu discutăm !

Se agită pe lîngă mine, se zbuciumă. Parcă ar fi riul Tyne.

— Nu plec de-aici fără... singur. Altfel urcă Doc, nu ție... nu i-e miță nimănuu de el ? Il lovește vreo damba.

Paul ezită să-mi spună tu.

Sau **dumneata** sau oricum. Nici nu mă prea bucur de o identitate certă. Sint un daos pe lista echipajului la sugestia tovarășului Bazavan, care m-a socotit atât de infensiv incit nu s-a temut nici o clipă că **m-aș putea uchi**, vorba lui Carabaș. Să-l ating și pe el în carieră. Singurul om care mi-a arătat un interes covârșitor a fost polițaiul de la **Emigration**, dar din motivele lui.

Paul a dat de sticla mea de șliboviță. O ridică ostentativ în dreptul ochilor, o clatină ca un expert și o lasă scirbit inapoi la picioarele mele.

— Mersi! Cu așa ceva scriu și eu. Scrie și Tata Noe. Haide, Raitere, sus, că pierdem **topul**. Am ordin de la Doc să te... să arestez pe cineva

Paul se poartă la fel de grijuliu cu oamenii ca și cu drăciile lui electrice. L-aș face personaj pozitiv într-o carte. Mai deunăzi umbra în brațe cu un motorăș de la un hidrofor de apă sărată și se, tot ruga de bucătar să-i lase un cuptor gol, să-i ridice nu știu ce motorășului. Bănuiesc că și eu sint, pentru el, tot un fel de drăcie electrică. Cu rezistența la inducție zero.

— Auzi, Paul?
— Ce mai e? Pierdem **topul**, Raitere, n-are rost, zău așa!
— Auzi, Paul? Dacă nevastă-mea ar fi făcută din circuite integrate ai putea s-o depanezi? Să-i schimb numai plăcuța asta cu litera B de la Bazavan? Cine mai e în careu?

— Sint destui, ce contează?
— Și se ridică. Imi pare rău că-l amărăsc.

— Auzi, Paul? Cind ai să ai timp, am să-ți povestesc de cite ori am greșit eu. Nu de multe ori, dar cu aplicație și din același motiv: am vrut să fiu util. Dar m-am oprit întotdeauna înainte de vreme, cind următoarea mutare imi mai cerea și puțin curaj. Odată am vrut să mă devotez tuturor. Mă rog, asta nu contează, boală de tinerețe. După aia, neveste-mi...

— Cunosce povestea
— Sigur c-o cunoști! E ultima dată, îți promit, cind îți mai servesc patetismele mele grețoase. N-am să-ți mai bat capul cu ele, scuză-mă. Am vrut apoi să-l ajut pe un ins care, la vremea lui, ne-a ajutat pe toți, toți trăim cîmva și de pe urma lui, înțelegi? A murit. Toți murim, nu-i așa? Important e să murim avînd un prieten alături. La el n-a prea ieșit cum trebuie. A mai fost una, Dora, pe care n-aș putea spune c-am iubit-o...

— Asta e, că n-ai iubit-o. N-ai iubit. De-asta nu vă place nimic și nimeni. Hai, c-am roit-o!

— ...Acum e la... Mai stai puțin! Încă puțin, te rog! Să știți că nu-i chiar așa!

Am stat o clipă să mă gîndesc. Riul Tyne se ștergea de bordul nostru. Getuța scîncea. Rafale de vînt ne zgîlțiau de parcă ne-am fi desprins de cheu, luînd-o otova prin beznă și valuri. În general îți cam venea cu greață.

— Nu-i chiar așa, Paul! Sint cîțiva care-mi sint apropiați. Chiar dacă n-au nevoie de mine. În primul rînd tu. Și Doc. Și-mi mai place și nea Matei, bucătarul.

— Ala-i brutarul. Matei e **brutarul**, nu bucătarul.
— Brutarul, mă rog. Nu schimbă situația.

— Ba o schimbă! Stai cu noi de atîta timp și degeaba. Eu nu mai urc. Treaba... cui o ști dacă nu vii.

— Și tutuiește-mă dracului odată!

Ne repezim amindoi la geam și ne zgîim afară, ne furăm lumina și așa săracă, proiectată din cabină pe fierul covertăi. Umbra agitată a Getuței. Un ghem mai mare de întineric, parcă rostogolit de vînt. O umbră lătrînd în direcția scării.

— Poffim! Ce zici de asta?
Paul ridică din umeri.

— Și dacă s-au pus englezii să mă iscodească? M-or crede vreun spion, dracu știe!
Paul ride. E indusiat de naivitatea mea. Bunul Paul e un **dulce**, cum mi-a zis și Andra, născută Carabaș, cind i l-am dăruit pe șoricarul Socrate. Să nu se nisipească. Încă nu-l cunoscuse pe tovarășul Bazavan. Cind încă mai era și ea o **dulce**.

— N-au ei chef de asta acum. Nu vezi că-s în găleată, n-ai citit? Hai, pa! Ne vedem la crăpelniță peste-o jumătate de oră.

— Ce-avem?

— Gullii împănate. Cu două de-aste în ghiozdanul stomacal te boțezi de lanț și faci pe ancora. Nu-mi găsesc testerul, nu l-am mai văzut de cind am umbat la radar. Mă duc să mă mai bînghesc odată-n comandă. Și uite-așa am pierdut și **Topul**. Eh, Raitere, Raitere...

Il aud cum cotrobaie prin camera hărților.

— Paul! Auzi, Paul? Aș vrea

să scriu ceva cu miez, cu **significance**, înțelegi? Și n-am nici-o idee. Ai dat de drăcia aia a ta?

— Nu! Il mai caut odată-n cabină și dacă nu-i, fac un tărăboi nemaipomenit. Toți se vîntură pe la mize de parcă...

— Fiîndcă ești bun. Ești **bunul Paul**, de asta. Lui nea Fănică i-a mîncat cineva maioua de iaurt. O fi Fedea Rizeafcă, ai?

— Fedea? O, nu cred! Asta... În orice caz, dacă n-a făcut cineva o glumă prostă, cam știu unde să-mi găsesc testerul. Și-mi închid cabină. Mi l-or fi ascuns pe-aici...

— Unul ca Fedea nu-și compromite reputația de mîncător pentru trei linguri de iaurt, este?

— Nu-i nici aici.

Dăm nas în nas pe coridor. Are un aer de baxeur de categorie mijlocie. Cu puțină baxă, e-adevărât, viață sedentară de guvide al oceanelor pustii. La șeful mecanic e chindie în toată regula. Dar au închis ușa. Il văd ieșind pe Lică Sandu, mecanicul doi, împins parca de un șuvoi de chelălăieli electronice. E cam într-o bujie, se uită pămpe în sus, poate că nici nu ne-a zărit. Bubube așa în urma lui, nu înainte ca tabla ei melaminată să inflorească într-o jerbă de reflexe colorate. Și-au cumpărat de la Anvers seturi de beculețe pentru pozul de lărnă. Sint prea optimiști. Absurd de optimiști. Sau poate că așa ar trebui să fie.

— Sau o fi asta... Tudorică?

— Ce să faci el cu testerul meu?

— Nu, Paul! Cu iaurtul! Cu maioua de iaurt a lui nea Fănică.

— A! Și ride. O fi Fantomas. Aștept jos, sint pregătit pentru o partidă în trei de gullii împănate. Da-nții dăm a moată pe la mine. Vine și Doc. Il cam supără bibilica.

Capul, adică.
— Paul, auzi?

— Ce mai e?

N-ar fi trebuit să urc. Nu mi-aș fi dat seama că sint afurisit de singur.

— Nuuu mai apucăm noi anul acasă... ingină Paul coborînd.

Stau și mă zgîiesc la foaia goală. Mi-e rușine pentru cumsecădenia lui Paul că nu mă grăbesc să ajung de unde-am plecat.

(fragment din romanul „Plutînd avan pe Marea cea adineă“)

CONSTELAȚII LIRICE

Constantin Preda

Tinerețea ta întimplată

tinerețea ta întimplată
cum miroasul de tuie vara trecută

presari peste omintiri polen și silistru
invoci catedrala din mare (iubești sau nu veste
dată de crainici)

fecioara și pruncul au trecut deja liziera
pregătești vinul cu pucioasă
așezi bainul cu licurimi și te pierzi
spre vizuina ce duce spre temple
să-ți primești oaspeții cum se cuvine

copil
cu gluga căptușită de vînt
demult n-ai mai întîrziat
la cină

Balalaică

grajd pe dinafară și-năuntru crîn
floarea în tîrie a visat un spin

să ne ducă atelajul tras de ciîni
și să-ți legi o cetină la miini

albu-acesta unde-au dispărut perechi
galbene cireșe pune-ți la urechi

încălzi-ne-vom cu aburi de mistreți
cin'să picure otravă pe săgeți?

în zăpada mieilor țigari
plînge-vom ca doi frumoși fugari

Rozariu

și-au plecat bocite
domniliță zău
să-mpartă vinerile
peste-o pajiște și-un hău
roua și cununile
de harul tău

i-lai-la bouț floriu
tragi amarul peste lume
în lacrimi zidit de viu
fără datină și nume
au au au bouț floriu
cu fecioara în pustiu

foițică în văzduh
seara la un tirg de moți
domniliță prinsă-n stuh
pusă-apoi pe patru roți
o geană și un zuluf
geaba plîngi nici nu mai poți

Sunet oracol miracol

macul (veacul)
în al nouălea cer
(cer în piatră cer în culoare cer într-o viață eazonă)
fum de statui în grădina cu vișini
copiii ducînd în miini subțieri de plantă (nouri
și altele)
o piață în care ard veșnic jurăminte
sunet oracol miracol
ce mut cîntă albinele-n iconă
jelui-m-aș

Stăruitor ca niciodată inelul pe deget

vîntul
împarte plicuri
în palmă își pune sufletul ploaia
pușca o încarc cu alice
și din nouri iese stolul de aur

stăruitor ca niciodată inelul pe deget
septembrie își înalță coliba din zile

o de-aș putea
în grădina pustie iezii
să-i întorc
cu fragedul arc de copil

PRIMA VERBA

Carmen Maier

Carmen Maier s-a născut la 29 iulie 1959 la Arad. Este absolventă a Facultății de filologie (1985) și profesoară, actualmente, în județul Covasna.

Pace

Rotitoarea mea planetă
Oprește
Tu
Fulgurea de spaime atomice
Ce se cerne
În mințile
Celor mai mulți muritori...
Tu, inocenta,
Oprește
Fulgurea,
Nu
Rotirea.

Dorul

Insulară
Mă înfășor
În finul mării
Strîns cu sărîntă de nori.
Unde oare să iscodesc cu ochii?
Străvezii romanițe
Unde găsesc?
Prelung mă stîrnește dorul
Coline lucii
Fără maci și romanițe...

Numai

Cerul gurii mele
E plin de stele nerastite

Sub podul palmelor mele
Creștete nenăscute
Se dezmiardă,
Numai
Riurile părului meu
Sint unduite
De miinile concrete
Ale iubitului

Împlinire

Pindeam cu privirile infometate
cazna Pămîntului
crezînd să-i aflu menirea.
Fruntea de frunze și flori
s-acoperise de sudoare...
Deodată,
pe buza-i înrașită
se-ntrupă cuvîntul:
Soare.

Pretext pentru un musical*)

Două personaje, un El și o Ea ajunși acum la bătrânețe, ciondăindu-se mai tot timpul ca să aibă ce vorbi, cu gândul mereu la fiul zburat din cuib care, luat de viltoreea vieții, își mai amintește doar din cind în cind de ei bucurându-i cu vreun telefon devenit adevărat eveniment pentru părinții iubitori, Ea grijulie și cicălitoare, El prefăcându-se că o ascultă, tachinându-se fără încetare pentru memoria care le joacă feste cind unuia, cind altuia, privind cu o anume tristețe la ravagiile cu care timpul le-a însemnat viața, dar mai cu seamă „bătindu-se” în amintiri — acesta este pretextul ce dă naștere spectacolului și totuși, o mare iubire, de Bebe Bercovici, în regia lui Victor Ioan Frunză, o nouă premieră a Teatrului Evreiesc de Stat. Căci, de fapt, retrăirea amintirilor constituie miezul punerii în scenă, amintiri ce — ni se sugerează într-o convenție bine și atent construită — sint retrăite nu numai cu nostalgie, dar și cu o undă de șăgalnic umor, de difuză ironie, conștient idealizate de bătrînii legați de o dragoste nedezmînțită în timp. Bebe Bercovici nu are pretenția de a scrie o piesă de teatru care să „pună probleme”, care să se constituie într-o meditație asupra vieții; el compune, în linii simple și clare, o canava pe care apoi să se poată desfășura momentele cîntate și dansate, ca într-un musical, în respectul pentru tradiția teatrului evreiesc în care cîntecul și dansul sint o modalitate esențială de expresie. Prima parte a spectacolului se derulează în permanență pe două planuri — prezentul, micile întâmplări cotidiene ale celor doi bătrîni, și trecutul, amintirea tineretii lor — și aici mi se pare aportul regizorului Victor Ioan Frunză esențial. Căci, deși în ambele situații eroii sint tratați într-o notă duos-ironică, trecerea spre amintire este marcată printr-o convenție deschisă. Un joc ca de copii, în care ei intră ca într-un basm devenind personaje de poveste. O poveste roz, cu o Ea ca o zînă, iar El ca un Făt Frumos. Fereastra prin care trec spre lumea mirifică a tineretii — un cadru ce coboară în centrul scenei, ca într-o piesă de păpuși, cu decoruri pictate în culori suave, cu norișori diafani, integrînd chiar două personaje păpuși, replică a eroilor vii, care fie doar comentează prin mișcare întâmplările „partenerilor” lor, fie chiar intră în relație directă cu ei — este spațiul magic ce dă libertate de tratare a scenariului. Momentul cel mai frumos fiind, cred, cel al întâmplărilor din Bucureștiul de altădată: eroii se plimbă, cîntă și dansează printre căsuțele ce le vin pînă la genunchi, pe străzile cit un lat de palmă pe care circulă un tramvai-jucărie,

La Teatrul Foarte Mic

Andru în fața vieții și a morții

Andru înseamnă, de fapt, la origine, andros (= bărbat) și sint convins că Radu Iftimovici, autorul acestei rotunde, armonioase monodrame — Joc ciudat după scăpăt, excelent pusă în scenă de Leonard Popovici la Teatrul Foarte Mic — a știut bine acest lucru. Dovedă, mai întii, că făurind un poem teatral, un teatro-poem pe tema îndrăzneală, aproape obișnuită în dramaturgia noastră de azi, a omului aflat în fața morții iminente, ne-a invitat să medităm cu toată gravitatea asupra a două idei deodată: pe de o parte, a vieții pe care trebuie să o ducem în armonie cu societatea și cu noi înșine, pe de altă parte, asupra forței, bărbăției cu care trebuie să rezistăm în anticamera sfîrșitului implacabil, a eternității. Acest „joc ciudat”, acest „de-a v-ați ascuns...” — celebra poemă arghezieana este ingenios rememorată și citată organic, atît cit trebuia la începutul piesei — s-ar fi prefăcut în ceva lamentabil dacă nu și mai rău, dacă eroul ar fi început să-și sfîșie hainele sau carnea, izbucnind într-o mare de lacrimi artificiale, mîzînd astfel pe aplauzele falacios-sentimentale ale spectatorilor. Falsul ar fi fost total și piesa ratată. Dar, din fericire — grație unui regizor care a dăruit textului o nouă vigoare și datorită îndeosebi înțelegerii adînci a rolului și echilibrului dintre unda tragică și ambiția de a-și asuma bărbătește sfîrșitul de către Papil Panduru — drama lui Radu Iftimovici devine o sinteză. O sinteză mediativă pusă sub semnul dialogului tulburător, dintre eu și lume, adică dintre eu profund, interior al celui ce stă sub pecetea ultimității și a conștiinței sale că și-a făcut datoria, a cerîndu-i că el lasă în urmă ceva. Citeodată, el se îndoiește de trecerea sa victorioasă prin lume — mai ales cind ia în seamă unele atitudini negatoare la adresa îndrăznețelor sale proiecte și împliniri, adică gelozia socială a colegilor sau a șefilor —, apoi încearcă să se însumeze, să se adune iarăși în statura aceluia întreg visat de-a lungul vieții sale. Concluzia, în urma acestui plonjeu în sine, în biografia sa — plonjeu eficient, neîndurător, pe care protagonistul îl face și cu ajutorul aceluia

în parcul cu havuzul minuscul din care țîșnește apă pe care eroii o beau sau cu care se joacă, cu coșuri prin care puflăie, ca din lulea, fum ce-i ineacă. Scenografia, semnată de Adriana Grand, nu este, astfel, numai fermecătoare, dar intră într-o relație interesantă cu actorii. Partea a doua a spectacolului nu mai mizează pe acest dialog dintre planuri diferite: la sfîrșitul primului act cei doi anunță că pleacă la teatru ca să-și petreacă seara; iar actul II este aproape în întregime așa-zisul spectacol la care asistă personajele. Numere de teatru-cabaret se vor succede, așadar, unul după altul. Ieșit, cumva, din formula inițială, văduvit de o bună parte a farmecului creat, rămîne doar ca și noi, spectatorii adevărați, să gustăm numerele prezentate cu toată seriozitatea.

Un adevărat tur de forță trebuie să facă cei doi actori — Tricy Abramovici și Bebe Bercovici — care susțin singuri întreg spectacolul: ei sint bătrînii reumatice de azi, ei sint zglobii tineri de ieri, ei povestesc și ei interpretează, în cîntec și dans, nașterea iubirii și întâmplările prin care au trecut, ei sint actorii care prezintă numerele de cabaret. Buni profesioniști, ambii interpreți se achită cu brio de rolurile lor multiple. Au umor, știu să parodieze cu finețe, știu să fie și lirici și dramatici, dar mai cu seamă știu să danseze și să cînte foarte bine. Tricy Abramovici este tot atît de frumoasă pe cit o știăm, execută numerele de dans cu o rigoare deosebită și mai cu seamă are o voce pe care ar trebui să i-o invidieze multe cîntărețe de profesie. Bebe Bercovici, care este și autorul scenariului, este un desăvîrșit partener, cu fina știință a trecerii dintr-un registru în altul, pe nesimțite. Actorii buni, care iau și divertismentul în serios, care nu fac rabat la profesie nici o clipă. De apreciat coregrafia semnată de Sandu Feyer. Deși nu reiese din program cine este autorul muzicii — mi se pare a fi recunoscut melodii ce fac parte din fondul de aur al genului, sau unele care sint prelucrări după teme cunoscute — ea are calități de șlagăr, imprimările realizate de orchestra condusă de Andrei Mădescu punindu-i-le în valoare. Dacă și cea de-a doua parte ar fi continuat sau ar fi dus mai departe, întregind-o, convenția stabilită în prima, cred că și totuși, o mare iubire ar fi avut nu numai atît de necesara unitate, dar ar fi fost încă și mai atractiv.

MIRUNA IONESCU

*) Și totuși, o mare iubire, de Bebe Bercovici. Teatrul Evreiesc de Stat București. Regia: Victor Ioan Frunză.

Picturi murale în București (II)

Altfel s-au petrecut lucrurile, (în același an 1897) cu decorarea interioarelor Vilei Matilda, din str. Oțetari 2 (arhitect A. Clavel). Proprietara, Matilda Rădoi, a cerut concursul pentru decorarea încăperilor cu picturi vărului ei, Ștefan Luchian. Celor opt panouri, înfățișînd crengi, mlădițe înflorite și flori viu colorate din marele salon, semnate de artist, li se adaugă scena alegorică de pe plafonul micilor sufragerii și cea din dormitor. Acest ansamblu decorativ este o realizare deosebită în creația lui Ștefan Luchian și scoate în evidență interesul constant al pictorului pentru arta decorativă.

Pentru sfîrșitul veacului trecut, mai putem cita pentru scenele galante pictate pe cartușele de deasupra ușilor edificiuului din Calea Victoriei 191, și cel din str. Mihail Eminescu 45, cele din urmă semnate de Marguerite Saintard. Din această perioadă, dintre clădirile publice, înregistrăm decorația interioară a imponentului Palat al Băncii Naționale al Republicii Socialiste România (str. Lipsicani 25) unde, în marea sală de consiliu, fastuos împodobită, se află patru imense picturi monumentale: două compoziții sint opera lui Gh. Dem. Mirea („Prometeu și Mercur”) „alte două sint de Nicolae Grigorescu și Eugen Voinescu. Cea a maestrului de la Cimpina este vestita „Munca la cîmp”, cunoscută însă mai mult sub denumirea de „Rodica”. Compoziția lui Eugen Voinescu evocă o imagine a portului Constanța.

Trebuie să amintim cît alături de picturile decorative murale, cu adevărat fastuoase s-au realizat și multe altele cu o notă de mare intimitate și de mult bun gust. Remarcăm dintre ele pe cele din str. Clopotarii Vechi 4, și str. Bătuștei 13.

Dintre casele cu decorație murală care atestă gustul și înclinația comanditarilor și artiștilor spre formula vieneză amintim ansamblurile din str. Spătarului 19 (1886—1887) de V. Tișe și Viedeman (plafonul holului mare, plafonul fostei sufragerii, plafonul holușorului) ale Casei Lenș (str. Donici 23), cu motive decorative luate din repertoriul pompeian, casa din str. Șfinților 12, construită în jurul anului 1900 ce păstrează decorația murală din salon, cu șase lunete bordate cu elemente florale avînd în fundal peisaje la curte, sau cite un coș cu fructe, pictate de un artist, probabil german.

Printre locuințele decorate în spiritul artei decorative italiene cităm Casa Vlădescu (str. Negustori 15) realizată între 1880—1890, unde se păstrează picturi de interior, (plafonul din salonul bibliotecii și dormitor și pereții holului); și exterior (o friză cu motive vegetale sub streșina fațadei); Casa Pompilian (Calea Rahovei 56—58) decorată cu cinci compoziții inspirate din pictura renascențistă de însuși proprietarul ei, pictor academic, unde personaje sint redată în mărime naturală sau supradimensionată. Casa Movilă (str. Italiană 21) cu pereții, plafonul holului și pereții fostei sufragerii executate se pare de Luchian, nepotul proprietarei, casa din str. C.F. Robescu 5, pictată în 1897 de o echipă de meșteri italieni, așa cum se întîmplă și cu decorația interioară de pe plafonul și pereții sufrageriei locuinței prof. Elic Radu din str. Donici 40.

După 1900 decorația murală de influență italiană este foarte redusă și dintre locuințele infrumusețate în acest spirit se remarcă două: cea executată în 1910 de arhitectul C. Cora la exteriorul casei din str. Occidentului 11, și cea din interiorul casei din str. Sf. Constantin 18.

Primele două decenii ale secolului al XX-lea sint favorabile artei decorative murale. O serie de instituții și numeroși proprietari receptivi la arta plastică, solicită pentru decorarea interioarelor pe artiștii români cei mai cunoscuți în epocă,

aproape renunțînd la colaborări cu artiști de peste hotare.

Astfel impozanta clădire a C.E.C.-ului comportă pe plafonul sălii de consiliu compoziția alegorică „Fortuna distribuind bunurile ei României în urma Independenței de la 1877” de Mihai Menelau Simonide, iar cîtiva ani mai tîrziu pe un perete de la etaj se adaugă marea compoziție „Munca” înfățișînd diverse aspecte din ocupațiile poporului nostru.

În 1903, un alt artist român, Nicolae Vermont, semnează cele două panouri decorative din holul de la intrare al locuinței juristului Constantin Hamanguiu. Tot el va fi solicitat să conlucreze la decorarea palatului Cantacuzino — calea Victoriei 141 (azi, Muzeul muzicii și Casa memorială „G. Enescu”), alături de colegii săi Gh. Dem. Mirea, Costin Petrescu, Eugen Grant, Nicolae Vermont a realizat șase medaloane, unele dintre ele inspirate din opera lui Nicolae Grigorescu, precum și scena istorică de mari dimensiuni de pe peretele bibliotecii („Judecata lui Stroie Leurdeanu”), compoziție cu mari calități artistice. Pictorul Gh. Dem. Mirea este autorul picturii plafonului din Salonul mare („Primăvara”) și al celei de pe plafonul salonului de muzică („Preludiu”), precum și al celor două plafoane ale încăperilor de la intrare, cu cite o scenă alegorică, iar Costin Petrescu al celor trei alegorii de pe plafonul sufrageriei. Picturile cu scenele galante în camerele le la etaj sint, după tradiție, atribuite pictorului acuarelist Nicolae Grant.

În fosta casă Iancu Kalinderu (str. Dr. Vasile Sion 2), alături de picturile și sculpturile artiștilor străini, întilnim și compoziția „Ursitoarele” semnată de Artur Garguorin Verona, realizată într-un desen ferm și într-o gamă de culori calde. Alăturăm acestor ansambluri, creația pictorială Cecilia Cufescu-Storck, care în 1914 a decorat interiorul locuinței sale și a soțului ei, sculptorul Fritz Storck. Admîrînd deosebita reușită, Aristide Blank i-a incredintat comanda unei mari compoziții în frescă înfățișînd „Industria”, „Agricultura” și „Comerțul” României pentru peretele frontal al scării de onoare a Băncii sale.

Trebuie să remarcăm, spre exemplu, că scenele plafonului din sufrageria Casei Cantacuzino, realizate în 1907 de Costin Petrescu, sint superioare tuturor operelor sale cu teme istorice din perioada respectivă. Ea înfățișează judecata lui Stroie Leurdeanu din biblioteca casei Cantacuzino și încîntă prin compoziția monumentală, prin distribuirea echilibrată a personajelor și prin respectul legilor decorației paretale.

Aceeași constatare o putem face și în cazul lui Nicolae Vermont.

În ceea ce îl privește pe Gh. Dem. Mirea, trebuie să reținem cît atît „Preludiu” de pe plafonul din salonul de muzică al Casei Cantacuzino, cit și „Primăvara” de pe plafonul salonului mare din Casa Vernescu sint, în creația sa, tot atît de valoroase ca și renumita sa capodoperă „Virful cu dor”, iar ca organizare a compoziției e superioară celei din urmă.

Chiar în cazul lui Ștefan Luchian, dacă ne-am referi numai la panourile decorative din Vila Matilda, a căror paternitate este certă, oricînd putem subscrie la atribuirea unui rol important și major al acestora în creația pictorului, avînd în vedere dezinvoitura și eleganța prezentării motivelor decorative.

Cînt despre pictura decorativă a lui Gheorghe Tattarescu, trebuie remarcat plafonul din salonul casei sale, realizat prin mai multe puncte de fugă și o compoziție în spirală, care imprimă o mișcare ascensională personajelor, artistul demonstrîndu-ne că posedă și temeinice cunoștințe ale perspectivei plafonante.

PETRE OPREA

Revista revistelor

TRIBUNA ROMÂNIEI, revista editată de Asociația „România”, este o adevărată fereastră deschisă larg către — și dinspre — zările lumii, adresată, cu precădere, cititorilor de limbă și de origine română care viețuiesc și muncesc în cele mai diferite și îndepărtate locuri ale planetei. Oglindă a vieții social-politice, economice, cultural-artistice contemporane din țara noastră, ajunsă pe minile cititorilor de peste mări și țări, revista capătă valoarea metaforică a unui pas pe pămîntul românesc: „În acest număr: județul Cluj”, prezentat într-o mini-monografie pe trei pagini ilustrate în nr. 334/15 februarie (Ion Murgeanu). ● Idei profunde, opinii originale, eseuri substanțiale reflectă valorile perene ale culturii române: „O viziune românească a lumii” de Ovidiu Papadima (Mihai Coman). „Cultura națională română modernă” de dr. Dan Berindei (Virgil Cândea). „România în căutarea Romei” de Mariano Baffi — Editura Nagard, Roma (Gh. Bulgăr), studiul „în serial” Trepte în poezia românească (Liviu Papadima) găsim în același număr. ● Din nr. 335/1 martie, revista se diversifică, adăugînd rubricilor tradiționale o serie de rubrici noi: concursul „Cunoașteți istoria românilor?”, „Edilitară”, „Legislație”, „Arhivă”, „Curierul ideilor”, „România în lume”, „Observator”, „Contacte”, „Geo-

grafie contemporană”, „Arhitectură”, „Made in România” etc. Tot aici citim despre „Mircea Eliade: o amplă sinteză în traducere românească” (Viorel Duma), „Constantin Noica despre „Modelul culturii europene” (Liviu Papadima), ampla prezentare a poetului Ștefan Augustin Doinaș (interviewat de Gabriel Stănescu), evenimente editoriale, plastice și cinematografice. „calendarul” aniversărilor unor ilustre personalități din istoria neamului, evocări. ● Foarte instructive, pline de sensibilitate, de la un număr la altul, Povestea cuvintelor (Grigore Brăncuș) și Pagini frumoase (versuri sau file de proză din operele clasice). ● Din nr. 338/15 aprilie reținem contribuția lui Ladislau Gyémánt: „Lupta românilor din Transilvania pentru emancipare națională și socială (1790—1848)”, schița monografică a județului Covasna (Pavel Perfil), „Antologie lyrique: Tudor Arghezi” în tîlmăcirea franceză a lui Luc-André-Marcel, „Cei care vin: poetul Traian T. Cosovei” (Radu G. Teșos). ● Certificatul de audiență și de calitate TRIBUNA ROMÂNIEI îl primește, pe merit, în fiecare număr, de la nenumărați cititori din lume, din scrisorile cărora citim emoționante cuvinte în „Tribuna corespondenților”.

ALEX. R.

Pianul solist*)

„Arta ne cere să nu rămănim pe loc”, nota undeva Ludwig van Beethoven.

Acesta pare să fi fost motto-ul nedelurat al programului pe care pianistul sovietic Lazar Berman l-a propus orchestrei simfonice a Filarmonicii „George Enescu” din București. Prezență constantă în ultimele stagii ale Filarmonicii din Capitală, în cadrul cărora a marcat de obicei evenimente artistice, Lazar Berman ne-a obișnuit ca fiecare apariție a sa să constituie un tur de forță interpretativă, oferind publicului cite două opusuri concertante — în marea lor majoritate de amplă rezistență. Iată însă că după Mozart, Brahms, Ceaikovski etc. de această dată pianistul a înscris pe afiș: **Concertul pentru pian și orchestră de coarde de Alfred Șnitke și Concertul în Sol major, nr. 4 de Beethoven**. Recunoscut maestru al paginilor romantice de bravură, de strălucire, exteriorizând trăiri intense, Lazar Berman a adus în fața auditoriului două alte orizonturi stilistice, contrastante, oglindind două epoci distincte: cea a marilor acumulari ale clasicismului beethovenian și cea a dimensiunilor sonore contemporane ale artei sovietice, ilustrate prin partitura semnată de Alfred Șnitke, considerat unul dintre cele mai reprezentative nume ale școlii compozitice sovietice actuale (cu o creație de largă anvergură, diversificată ca gen, de la lucrări concertante la muzică de film).

Prestanța solistică a reliefat prin forța atacului, prin elocvența tehnică și echilibrul sobru al expresiei discursul pianistic viguros al Concertului de Șnitke, în care instrumentul protagonist este limpede pus în prim plan, atât în momente de melopee pianistică liberă, cât și în veritabile cascade acordice de colocitoare energie. Pregația liniilor aerate, naturalitatea desfășurării fluente au subliniat arcierea construcției arhitectonice într-un edificiu riguros, amintind pe undeva de limbajul celor profkofievieni. În concertul beethovenian, Lazar Berman a redemonstrat o mare mobilitate expresivă, imprimând rostiri sale — în mișcările extreme — prospețime și spontaneitate, iar pe alocuri o tentă ușor „capricioasă”. Fru-

museșea tonului rotund, cald, strălucitor s-a îngemănat aici cu arta detaliului ferm decupat și pus în lumină, integrat apoi într-o țesătură sonoră bogat decorată, luxuriantă uneori, care nu a trecut întotdeauna rezonanțe adecvate în dialogul cu orchestra la pupitrul căreia s-a aflat din nou Mircea Cristescu. Dacă în fața acestor contururi expresive, pline de vitalitate și vervă ale părților rapide, dezvăluind însă și unele nuanțe „baroc” în concepția interpretativă s-ar fi putut manifesta eventual rezerve, în privința liniilor de maximă sobrietate, de noaptea și eleganță. Andante cum motu cu greu s-ar găsi obiecții: simplitatea logico-ului, limpezimea conducerii traseelor tematice, finețea desenului expresiv au definit o pagină de discretă precizie de o lumină aparte, cu transparente și umbre măiestrit dozate. Din această tălmăcire s-a desprins parolă înțepită interiorizată a contemplației eminesceniene, cu metaforele sale unduitoare: a fost într-adevăr un moment de excepție, un moment de adevăr artistic, de frumos atât de simplu, de copilăstic de simplu exprimat, cu o impresiune stilistică a esențializării mesajului, subjugând încă pe cei din sală prin vraja ficțivă a frazei, prin stăpânirea fiecărui sunet, organic încorporat în unicitatea întregului.

În mod cert, eroul serii a fost Lazar Berman, profilul dirijoral rămănim în umbră. În umbră chiar și în execuția frescei simfonice **Evenimente 1907** de Tiberiu Olah, ce a prefăcut programul cu remarcabila sa articulare orchestrală, zugrăvită în această variantă interpretativă cu o pregnanță ce s-ar fi cerut poate mai accentuată, mai atent modelată pentru a releva relieful ei viguros, în tuse clare. A fost o versiune corectă, dar intructivă estompată, ștearsă.

ANCA IOANA ANDRIESCU

*) Concertul Orchestrei simfonice a Filarmonicii „George Enescu”, dirijat de Mircea Cristescu, solist Lazar Berman, Ateneul Român, vineri 24 aprilie 1987.

Eroismul, o dimensiune morală a copilăriei *)

Prezența copiilor în război reprezintă o temă tulburătoare pentru multe cinematografii ale lumii. Prin conștiința curată a vârstei copilăriei, eforturile unei conștiințe, atrocitățile devin parca și mai absurde, mai iraționale, mesajul omeniei și păcii dovedindu-se pe cit de puternic pe atit de emoționant. **Cintec in zori**, transmis simbolic și duminică, în cinstea Zilei Victoriei, constituie o certă reușită a Studioului de film al televiziunii Române. Regizorul Dinu Tănase, un profesionist al acestui gen de filme, după cum o dovedise, uneori cu excese, în **Emisia continuă**, pornește de astă dată de la un scenariu aparținând lui Dumitru Carabăț, ale cărui elemente poetice și dramatice le valorifică inspirat.

Povestea filmului ne duce în teritoriul românesc vremelnice ocupat prin singerosul Dictat de la Viena. Sîntem în anii războiului care de-acum se apropie de sfîrșit. Întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste, prin actul de la 23 August 1944, stîrnește reacția furibundă a ocupanților nazisti și horthysti, un val de teroare și crime împotriva populației locale. Un miner, tată și soț, este luat cu forța, alături de alți conșateni, și deportat, ținut sub pază, ca prizonier, obligat să muncească pentru armata germană și pentru horthystii în drumul de retragere al acestora. Un copil se încumetă să-și caute singur tatăl înfruntînd pericolele ce-l vor duce la moarte, însă încercîndu-se de o aură eroică aproape legendară. Filmul are calitatea esențială de a povesti toate acestea cu simplitate și în registrul poeziei tragice, ici și colo intersectată de elemente protestii ori indulcite în coloritul campestru al unor scene. În prima parte a filmului, mai exact în cea dintîi ritmemă a lui, cum ar numi-o un specialist în dramaturgie, asistăm la viața, sub ocupație, a românilor din teritoriul menționat. Sînt secvențe marcate de o tensiune echilibrată, de așteptare îndrîjîtă, imagini de muncă sub pază, subliniînd pericolul morții în galeriile fragile ale minei. În clipele de răgaz ori de sărbătoare, puterea morală a românilor, a locuitorilor acestor sate, se manifestă energetic, spectaculos, ca o forță a neclintirii. Pot părea idilice aceste cadre, iar somptuoșitatea lor le conferă un aer elaborat, însă totul devine verosimil în perspectiva dezamămintului și în ambianța ocupării samovolnice. E pilduitoare secvența fanfarei minerilor căreia i se adaugă un soldat din armata de ocupație, lăsat să cînte singur, în semn de revoltă și dezaprobare.

Secvențe lente, cu o mișcare bogată în planuri largi, alternează cu cadre rapide, montate (montaj adecvat aparținînd Rodicăi Fălcoianu) în tăieturi abrupte, atunci cînd sătenii sînt sculțați din somn și luți cu forța, iar alții uciși, în noaptea de 22 spre 23 August 1944, moment al întoarcerii armelor de către România împotriva Germaniei fasciste. Un cuplu de îndrăgostiți, la a căror poveste de iubire asistase copilul, personajul principal al filmului, este sortit să trăiască, în teroarea dezlănțuită, clipa despărțirii brutale, prin uciderea fetei. Ca o imagine „întoarsă”, momentul marchează adevărata condiție tragică a personajelor și le orientează în perspectiva eroică necesară. Sub ochii copilului se desfășurase hirojoneala îndrăgostiților, și sub aceiași ochi, cîndva candidi, uimiți cu seninătate și incitare, are loc crima cu sînge rece. Fata moare, tinărul scapă ca prin minune. Copilul e dator să ia urma tatălui și să-l caute cu disperare, cu încapînare, cu încredere în izbîndă. Drumul lui se însoțește cu acela al armatei române și al celei sovietice, aliate, înaintînd în Ungaria, apoi în Cehoslovacia.

Povestea unui copil se asociază cu epopeea armatei române în lupta împotriva armatei germane. Din simplu căutător al tatălui, Matei devine copil de front, erou angajat în misiuni dintre cele mai peri-

culoase, deosebit de utile însă pentru desfășurarea acțiunilor de război ale armatei aliate. Informațiile pe care acesta le transmite prin intermediul porumbelor despre mișcarea trupelor germane din zonă sînt apreciate de ofițerii români. Conștienți de riscul asumat de copil, ei caută mereu să-l protejeze. Datoria însă dictează fiecărui drumul de urmat. Filmul subliniază omnia structurală a românilor, puterea de a nu se angaja în acțiuni izolate, de răzbunare, ci de a da ascultare aceluia glas al rațiunii și respectului pentru om. De neuitat este secvența cînd băiatul oferă mîncare și blid unei fetei maghiare din Ungaria astfel eliberată. Prietenia lor „rostește” adevărul despre frumusețea dialogului dintre oameni dînd o nouă dimensiune felului de a fi al copilului român, atit de puternic și de generos în îndrîjirea lui de a-și afla cu orice preț tatăl.

Filmul respiră un aer de autenticitate datorită decorurilor și costumelor gîndite să potenteze tragedia, să valorifice elementele dramaturgice, să indice sensul de adîncime al poveștii. Aproape că ar trebui să mă opresc asupra cîtorva obiecte ce „joacă” în film ca veritabile personaje. Străzile pustii, flautul, mansardele, peisajul-leitmotiv cu copilul cîntînd pe un dîmb într-o lumină diafană sînt spații de o emotivitate rafinată a căror valoare plastică se datorează autorului imaginii, Constantin Chelba, pe care s-ar cuveni să-l vedem mai des pe genericile filmelor noastre. Muzica reprezintă, de asemenea, o componentă integrată în stilul filmului, compozitorul Răzvan Cernat dînd aici o probă de înțelegere a participării la poveste prin susținerea discretă însă pregnantă a narațiunii. Leitmotivul muzical structurează povestea fiind totodată unul din personajele principale ale filmului. Auzind, în diverse locuri, fraza muzicală intonată de băiat, tatăl știe că el îl caută, că este undeva aproape.

Copilul Mihai Brătîlă, interpretul principal, are acea expresivitate dramatică cerută de povestea excepțională lui aventuri într-o lume a morții. Remus Mărgineanu este un tată ce-și poartă „crucea” cu răbdare și speranță în ziua eliberării. Din păcate el va fi salvat cu prețul vieții propriului băiat. Finalul ne reamintește de cel din **Zidul**, scris de același Dumitru Carabăț, unde tinărul ilegalist este ucis, în clipa ieșirii dintre zidurile unde tipărise ziarul ilegal **România liberă**, de către un fanatic al gestapoului. Așa avem aici personajul Agop, de asemenea de un fanatism demențial. Dan Condurache îl interpretează cu risipă de talent și inventivitate actoricească, însă în totul personajul pare a nu intra în sistemul de semne și în registrul stilistic al filmului, chiar dacă îl acceptăm ca un produs secundar al unui regim de teroare. O prezență de o luminozitate specială este Rodica Horobeț în scurtul rol incredînt, Ecaterina Nazare transmite tragismul mamei îndurerate, iar Irina Petrescu, într-o apariție episodică, dă timbrul unei conștiințe care a înțeles mersul evenimentelor.

Acuratețea acestui film de televiziune este remarcabilă, iar fluiditatea acțiunii și siguranța cu care regizorul ne poartă într-o diversitate de tonuri narative și stilistice ne fac să-l apreciem ca o reușită. Se poate spune că efortul Studioului de film al Televiziunii Române în colaborare cu Ministerul Apărării Naționale și al Centrului de Producție Cinematografică „București”, în ale cărui studii este realizat **Cintec in zori**, și-a atins ținta.

IOAN LAZĂR

*) **Cintec in zori**, producție a Studioului de film al Televiziunii Române, regia — Dinu Tănase, scenariul — Dumitru Carabăț.

Profesionalism și dăruire

Într-o săptămîină cu agenda încărcată de aniversări scumpe ale poporului român — Aniversarea Partidului, Ziua Independenței și Ziua Victoriei —, în avanpremieră, joi 7 mai a fost o zi de maximă emoție și încordare pentru cele zece echipe participante la emisiunea-concurs „Columnele Independenței”, realizată în colaborare cu Comitetul Central al Uniunii Tineretului Comunist, Consiliul Uniunii Asociațiilor Studenților Comunisti din România, Consiliul Național al Organizației Pionierilor și Muzeul de Istorie al Republicii Socialiste România. La ora 20.30 micul ecran a transmis Finala acestui concurs-maraton dedicat aniversării a 110 ani de la cucerirea Independenței de stat a României. Pentru a înțelege efectiv consumul de energie care a fost necesar pentru buna desfășurare a emisiunii este nevoie de un scurt flashback: ● Timp de citeva luni am urmărit evoluția tinerilor membri ai echipajelor județene și a reprezentanților municipiului București, răspunzînd la întrebările de cultură generală și politică, prezentînd programe artistice, totul într-o perfectă împletire a cunoștințelor legate de istoria poporului român cu cele despre realizările cele mai mărețe din epopeea construcției socialismului în epoca de aur și glorie a României. **Epoca NICOLAE CEAUȘESCU** ● Chestionarele, ce se refereau la temele multiple și judiciose alcătuite de către realizatori, au scos în evidență, în urma răspunsurilor primite, vocația noastră de a fi un popor pașnic și independent încă din cele mai vechi timpuri ale existenței, vocație evidențiată de tovarășul Nicolae Ceaușescu în operele ilustrînd gîndirea sa filosofică și, implicit, prin întreaga sa viață și activitate puse în slujba patriei. ● În acele momente de evocare emoția concurenților era evidentă și îndreptățită. ● Pionieri, tineri muncitori, țărani și intelectuali s-au prezentat în fața noastră cu dezinvolтура

proprie vârstei, într-o competiție strînsă, pentru ocuparea locurilor frunțate care să le permită participarea la finala, mult așteptată. ● Ne-a impresionat, în ciuda emoției evidente, mîndria cu care se prezentau concurenții, mîndrie îndreptățită de încrederea investită, aceea de a reprezenta, cu cinste, tinerii în mijlocul cărora munceau sau învățau, și, trebuie să recunoaștem, toate echipajele s-au comportat excelent, dînd dovadă de o foarte bună pregătire, chiar dacă nu au fost finaliste, departajarea făcîndu-se în urma unor minime diferențe de punctaj. ● De-a lungul timpului în care s-a desfășurat concursul, realizatorii ne-au prezentat o emisiune sobră și de înaltă ținută profesională. ● Și acum Finala, (redactor: Cristian Unteanu, regia artistică: Ion Puiu Stoicescu, realizatori: Eugen Patriche și Ioan Simion Pop) în care au fost prezente echipele a nouă județe și cel al municipiului București: ● În cadrul ei, poetul Nicolae Dragoș a decernat premiile pentru poezie supunînd atenției noastre trei tinere talente, ale căror nume, sînt sigur, le vom reîntîlni și în paginile revistelor literare. ● După o întrecere animată și foarte strînsă, în urma unei probe de baraj, cîștigător a fost echipajul municipiului București urmat de concurenții din Vilcea și Iași. ● Felicitări lor, ca și tuturor participanților: prin pregătirea de care au dat dovadă contribuînd la această patriotică întrecere a muncii și creației tinerilor din întreaga țară, mărturie sînt răspunsurile lor ce dovedeau excelența documentare. În dese cazuri examinătorii sau membrii juriului fiind entuziasmați de promptitudinea și expunerea acestora, de prestanța și calitatea programelor artistice. ● Ne despărțim, acum, cu sincer regret de această emisiune realizată de adevărați profesioniști.

ALEXANDRU DAN POPESCU

IDEI ÎN AGORA

Dialog și dezbateri de idei în gândirea marxistă contemporană

Un eveniment editorial așa cum este apariția unei lucrări de istoria filosofiei marxiste (fie și pentru uzul studenților), reprezintă prin el însuși un veritabil act cultural. Se înțelege deci că pentru cel care se preocupă de elaborarea și pregătirea pentru tipar a unei astfel de opere, necesită o impresionantă muncă, destul de complexă, presupunând aproape întotdeauna și nenumărate dificultăți, uneori chiar foarte greu de surmontat.

Ținând însă seama de toate aceste aspecte, putem afirma în consecință că lucrarea profesorului universitar doctor Gh. Al. Cazan la care ne referim în analiza de față, are un merit deosebit prin abordarea întregului proces al istoriei filosofiei marxiste, cuprinzând operele lui Marx și Engels în totalitatea lor. Și, în ciuda unui număr restrins de pagini alocate, cartea se remarcă printr-o argumentație și demonstrație riguroasă a tezelor enunțate și, deosebit, prin ținuta teoretică elevată cu care autorul își expune ideile sale.

Dialogul și „confruntarea” de idei constituie, am putea spune, nota caracteristică a lucrării supuse dezbaterii noastre: „In contextul vieții contemporane se desfășoară o acută confruntare ideologică între marxism și nemarkxism, precizează autorul. Azi, ca și altădată,

însă în condiții schimbate, există cel puțin trei orientări care chestionează marxismul, fiecare în felul ei specific” (p. 391).

Este vorba, prin urmare, de orientările ce se reclamă de la filosofia marxistă, dar nu im-

permanentă între diferite teze și concepții despre organizarea mai bună a forțelor de producție, a relațiilor sociale, a vieții maselor populare”.

Trebuie reținut deci faptul că dialogul, controversa și confruntările de opinii și idei pe care gândirea marxistă le angajează cu contemporaneitatea sa este stimulată și binefăcătoare pentru propria sa dezvoltare.

Tocmai de aceea se poate spune, pe drept cuvânt, că în zilele noastre marxismul (filosofia marxistă în special) a cunoscut o resuscitare deosebită. Nu există domeniu al culturii, al vieții sociale și economice în care marxismul să nu se fi pronunțat. Și cu toate că a fost, și continuă să fie cercetate probleme ale filosofiei istoriei, politologiei, culturii, ale vieții umane și au luat o destul de mare amploare cercetările de axiologie, antropologie, episte-

teriorul marxismului, viabilitatea principiilor sale. Prin urmare, autenticitatea filosofiei marxiste este și poate fi demonstrată și de caracterul și amploarea dezbaterii referitoare la reinnoirea problematicii și a conceptelor proprii. De altfel, lucrarea pe care am menționat-o mai sus există un volum aparte consacrat numai „marxismului contemporan” (volumul al patrulea).

Dar în privința cercetărilor propriu-zise de istoria filosofiei, efectuate din perspectivă marxistă, consemnăm o direcție de investigare ce urmărește, în mod prioritar, studiile și reinterpretarea unor texte originale, ale lui Marx deosebit, pornind

„Manuscrisele...” sale din 1861-1863. El susține că o asemenea recitare, din interior, a textului respectiv „i-a redeschis problema raportului lui Marx cu timpul nostru”. Și, dintre marile „noutăți” descoperite, Badaloni accentuează asupra relației dintre „putere și timpul de muncă”, în „Manuscrise...” găsimdu-se — spune el — un răspuns adecvat până și la problemele complexe cu care se confruntă „istoria italiană contemporană”.

Teze ca cele privind raportul dintre știință și societate, vițarea lui Marx cu privire la tehnologie și la conceptul de muncă productivă sau la rolul intelectualilor și al oamenilor de știință în procesul de producție, sînt puse într-o nouă lumină în urma acestor investigații aprofundate.

Asemenea cercetări au mai fost întreprinse, după cum se știe, și în Olanda unde au fost editate în două volume caetele lui Marx existente în custodia Institutului internațional de istorie socială, de la Amsterdam. Ele cuprind extrase din analizele lui Marx despre tehnologie, diviziunea muncii, mașinism și industrie, de mare actualitate astăzi.

În aceeași direcție se înscriu și cercetările riguroase cu privire la modul de producție, efectuate de M. Godelier, în Franța, sau cele referitoare la conceptul de „formațiune economică-socială” ale lui C. Luporini (Italia) ș.a.m.d.

În concluzie, am putea spune că „noutățile” aduse de studiile ce au ca obiect istoria filosofiei marxiste sînt dintre cele mai interesante, ele confirmind și demonstrînd, de altfel, ideea că și prin studiul unor texte (recent editate ale lui Marx) se poate aduce o inestimabilă contribuție la înțelegerea și dezvoltarea pe plan creator a marxismului contemporan.

Dr. GH. LENCAN STOICA

Ecouri la dezbateri „Imperativul creativității ideologice”

părtășesc concluziile revoluționare ale acestora, de concepționele marxismului și de gândirea marxistă propriu-zisă, exprimată în mod primordial de reprezentanții partidelor revoluționare ale clasei muncitoare.

Dar, bineînțeles, dialogul și dezbateri ideologice se desfășoară intens și în cadrul marxismului. În acest sens, descoperim în documentele partidului nostru sint precizate asemenea teze și idei. Astfel, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată: „Afirmarea unei concepții unitare teoretice, ideologice, despre lume și viață, nu trebuie înțeleasă în sensul îngust al uniformizării, al acceptării fără discuție a unei teze sau alteia. Afirmarea unei concepții unitare presupune neapărat o lup-

mologie, etică, estetică, sociologie, logică, psihologie, nu poate nimeni susține că dezvoltarea marxismului ar fi un proces încheiat. Pînă și istoria filosofiei însăși ne oferă la rîndul ei numeroase exemple de „dezvoltări” remarcabile, am zice chiar spectaculoase în această privință. Amintim astfel apariția în străinătate, la cunoscuta și prestigioasă editură italiană Einaudi, a unei monumentale istorii a marxismului, intitulată (cu titlul său original: „Storia del marxismo”), în numai puțin de 4 volume (dintre care cel de-al treilea, în două părți), cu peste 3000 de pagini elaborată de un colectiv de specialiști din mai multe țări.

Sînt confirmate și reconfirmate în acest fel, prin întreprinderea unui dialog continuu în

de la realitățile sociale și exigențele contemporane.

Asemenea demersuri au fost stimulate și de faptul că în studiile și cercetările marxiste au fost cuprinse în zilele noastre operele postume publicate în ultimii cincizeci de ani.

Este un proces care „a pus în lumină, așa cum afirmă și politologul marxist italian U. Cerroni, substanțiala sărăcie a tradiționalelor interpretări simplificatoare ale marxismului și descoperă o problematică mai vastă și profundă, cu totul neașteptată atît de către discipoli, cît și de către criticii vechiului marxism”. (U. Cerroni, *Teoria politica e socialismo*, Roma, Ed. Riuniti, 1973, p. 13).

Astfel, în Italia, Nicola Badaloni se reîntoarce cu rigoare asupra analizelor lui Marx din

O valoroasă carte-document despre

Istoria Unirii românilor

Unitatea poporului român și a limbii sale, caracterul unitar al dezvoltării societății românești strîns asociate cu continuitatea de viațire în vatra străbună caracterizează întreaga evoluție istorică a românilor de la înaintașii geto-daci la România socialistă de astăzi. Aceste idei venite din adîncuri asemenea unei coloane fără sfîrșit, îi este consacrat primul volum de *Istoria Unirii românilor. De la începuturi la Cuza Vodă*, apărut recent la Editura științifică și enciclopedică, sub semnătura istoricului Stelian Neagoe.

Rezultat al unor ample și minuțioase cercetări a factorilor de ordin geo-politic, economico-social, demografic, etnico-cultural etc., care concură la afirmarea ideii unității de neam și, apoi, de unitate națională și la o primă împlinire a acesteia la 1859, cînd a fost șters cel dintîi hotăr artificial care despărțea pe frați de frați, acest prim volum se constituie într-o sinteză valoroasă a luptei românilor pentru unitate național-statală. Centrînd întreaga analiză a faptelor și evenimentelor pe fundamentarea ideii de unitate, Stelian Neagoe a reușit să surprindă evoluția sa în fiecare etapă istorică începînd din epoca veche, astfel că momentul formării statului național român prin unirea Moldovei cu Muntenia, căruia îi este afectată cea mai mare parte a acestui volum, apare ca o încununare a gândirii și acțiunii permanente a generațiilor de înaintași, el constituindu-se, în același timp, într-un pilon puternic pe care aveau să fie fixate temeliele viitorului stat național unitar român.

Așa cum reiese din lucrare, Unirea din ianuarie 1859 avea rădăcini viguroase, înfipte adînc în istoria multimilenară a poporului român. Strămoșii noștri geto-daci se apărau cu vitejie în fața tentativei marilor imperii, care încercau să le cucerască pămîntul și să-i ingenucheze, dar, totodată, ei făureau aici, la Dunărea de jos o cultură unitară și originală, pe care — așa cum subliniază fondatorul științei arheologice românești, Vasile Părvan —, literatură antică a însemnat-o cu mirare și admirație, făcînd din geto-daci aproape un popor fabulos, prin vitejie, înțelepciune

și spiritul lui de dreptate.

Înaintînd mai departe pe firul istoriei în urmărirea ideii-permanență de unitate, Stelian Neagoe zăbovește asupra formării statelor feudale românești, explică existența pluralismului statal la români, fenomen datorat, în mare parte, anexării Transilvaniei de către regatul Ungariei, fapt ce a făcut ca acest nucleu al pămîntului românesc din care a pulsat mereu viața tragică, dăciacă, daco-romană și, apoi, pentru todeauna, româncască, să nu mai poată focaliza procesul unificării Țărilor Române. Vrăjmașiile din afară au făcut ca acest proces să fie temporar intrerupt în evoluția sa logică și logică. Datele și faptele prezentate de autor sînt de natură însă să convingă că în pofida acestor vitregii ale istoriei, în pofida acestor bariere artificiale și meschine care au separat poporul român în mai multe formațiuni politico-statale, nu i-a putut fi alterată cu nimic unitatea limbii, a tradițiilor, a înșurșirilor spirituale create de-a lungul existenței sale pe pămîntul Daciei Felix.

Realitatea istorică atestă faptul că între Țările Române au existat permanente legături comerciale, politice și culturale favorizate de existența economiei lor complementare, de interesele comune pentru apărarea gliei strămoșești împotriva cetroptitorilor străini, de circulația permanentă a grupurilor de populație dintr-o țară în alta. Aceste legături multiple — reliefate din plin în cartea ce o prezentăm — au întărit unitatea poporului român, conștiința unității sale de neam.

În acest context, autorul prezintă pe larg multiple modalități de alianță și solidaritate dintre Țările Române în efortul lor comun de a stăvili la Dunăre expansiunea otomană spre centrul Europei, oprindu-se asupra domniilor lui Mircea cel Mare, Iancu de Hunedoara și Ștefan cel Mare.

În lumina numeroaselor dovezi care atestă strîns colaborarea politică și militară dintre Țările Române în secolele XV și XVI, întîia lor unire sub Mihai Viteazul în 1600, moment

căruia autorul îi consacră un interesant capitol în economia volumului, apărea cit se poate de firească.

În capitolele următoare, autorul surprinde procesul formării și afirmării conștiinței naționale, subliniind contribuția importantă a cronicarilor (Gr. Ureche, Miron Costin, Constantin Cantacuzino, Dimitrie Cantemir ș.a.) la dezvoltarea conștiinței unității de neam și de limbă a poporului român, cea a corifeilor Școlii Ardelene (Samuil Micu, Petru Maior, Gheorghe Șincai, Ion Budai-Deleanu), care prin opera lor istorică, filologică și didactică au continuat firul preocupărilor marilor noștri cărturari de peste muntă, a revoluției lui Horea, care a activizat năzuințele de Unire ale românilor de pretutîndeni; a celor care la 1791 au formulat programul de luptă națională a românilor transilvăneni, cunoscut sub numele de *Supplex Libellus Valachorum*.

Revoluția lui Tudor Vladimirescu, „act de puternică afirmare a națiunii”, a zguduit din temelii vechiul regim, vestind românilor, așa cum aprecia Mihail Kogălniceanu, că „vremea venise pentru ca țara să scuture stăpînirea străinilor, să depărțeze abuzurile care o rodeau și să dorească un guvern național”.

Ideea de emancipare națională și de unitate străbate toată perioada dintre revoluțiile de la 1821 și 1848, ea gîsindu-și expresie în cele două acțiuni revoluționare din 1838 și 1840 conduse de Ion Cîmpineanu și, respectiv, Miliță Filipescu, mișcări al căror program, prezentat pe larg în cadrul unui capitol, anticipau programul revoluției române de la 1848.

Generația lui Bălcescu și Kogălniceanu preia steagul renașterii naționale, Pașoptiștii și Unirea, sub aceste titluri Stelian Neagoe prezintă pregătirea și desfășurarea momentului revoluționar românesc de la 1848, subliniind pe bază de multiple și variate documente, locul și rolul Revoluției române în activizarea strădaniilor pentru realizarea unității. Deși desfășurată în condițiile politice deosebite din cele trei țări românești, Revoluția română din 1848, organică și unitară în cauzele care au determinat-o și în țelurile comune proclamate, a făcut un pas decisiv în fixarea problemei unității naționale ca o sarcină istorică fundamentală a poporului român, în clarificarea necesității refacerii unității sale considerată drept „cheia bolții fără de care întreg edificul național s-ar prăbuși”. Generația revoluționară de la 1848 este cea care va lupta pentru înfăptuirea

Unirii din 1859, cele două evenimente revoluționare fiind, prin urmare, unite nu numai în plan ideatic, dar și prin legătura vie a unora și acelorași persoane care acționează pe scena istoriei.

A doua parte a volumului este consacrată în întregime luptei românilor pentru realizarea unității naționale-statale, obiectiv a cărui primă mare etapă s-a realizat în 1859. Sînt puse în evidență clarviziunea, realismul politic, abilitatea diplomatică cu care acționează revoluționarii români pentru atingerea scopului propus, într-un context internațional dificil, în care sfercele de influență în sud-estul Europei erau împărțite, iar în spațiul românesc se interferau interesele expansioniste ale celor trei imperii vecine — cu cele ale puterilor europene interesate sau angajate în problema Orientului. Merită subliniat efortul autorului de a surprinde evoluția fenomenului unității naționale într-o legătură dialectică cu celelalte aspecte de ordin național și social-economic care stăteau în fața societății românești la mijlocul veacului trecut, de a fi stabilit locul ocupat de Țările Române în mult disputata Chestiune orientală, rolul factorilor interni și externi în realizarea dezideratului Unirii.

După ce definește pe bază de documente acest obiectiv strategic al pașoptiștilor, Stelian Neagoe urmărește activitatea desfășurată de fruntașii revoluției aflați în exil la Paris, Londra, Berlin, Viena pentru captarea interesului opiniei publice europene și al oficialităților marilor puteri europene în favoarea unirii Principatelor Române într-un singur stat; surprinde „chestiunea românească” în dezbaterile Congresului de pace de la Paris (1856) care, printr-o altă decizie a Principatelor Române să fie scoase de sub protectoratul Rusiei (înstituit la 1829) și să fie trecute sub garanția colectivă a celor șapte puteri participante la Congres; prezintă nuanțat reacția congresiștilor la propunerea ministrului de externe al Franței, contele Walewski, ca cele două Principate să se unească sub un principe străin; subliniază eforturile coroborate ale revoluționarilor români munteni și moldoveni pentru atragerea poporului la lupta pentru Unire, aceasta cu atît mai mult cu cît Turcia și Austria întrebunțau toate mijloacele pentru a împiedica exprimarea liberă a năzuințelor românilor. Momentul de vîrf al acestei efervescente populare revoluționare l-au constituit dezbaterile din Adunările ad-

hoc convocate la București și Iași în septembrie-decembrie 1857. Aceste dezbateri, cărora autorul le-a afectat peste o sută de pagini în economia volumului, sînt revelatoare pentru înaltul patriotism al deputaților, pentru maturitatea politică a poporului român, exprimată în adevînuța sa unanimă în favoarea Unirii. Acest fapt a impresionat pe contemporani, făcînd să crească prestigiul românilor pe plan european.

Cum marile puteri europene, din considerente politice și strategice proprii, erau dispuse să admită doar un început de Unire și nu o consacrare a ei (vezi, în cartea ce o prezentăm, partea care se referă la Convenția de la Paris din 1858), intervenția fermă și entuziastă a maselor populare s-a dovedit a fi hotărîtoare pentru realizarea Unirii depline, așa cum bine se subliniază în lucrare. Poporul român a înfăptuit Unirea Principatelor așa cum a dorit-o, punînd marile puteri în fața faptului implinit la 5 și 24 Ianuarie 1859, prin dubla alegere a lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al românilor.

În paginile următoare este subliniat efortul pe care acest act al energiei și demnității naționale săvîrșit de poporul român l-a avut în rîndul românilor din teritoriile aflate încă sub dominație străină, care dobindeau noi temeiuri pentru înfăptuirea aspirației lor permanente de a se uni cu Țara.

Datele și faptele istorice cuprinse în cartea lui Stelian Neagoe reliefează încă o dată caracterul neștiințific al tezelor vehiculate de unii istorici din străinătate, care încearcă să acrediteze ideea potrivit căreia Unirea din 1859 a avut un caracter retrograd, că ar fi fost, chipurile, o forțare și nu dorința larg, plebiscitar exprimată a românilor de dincolo și de dincoace de Milcov. Ele aruncă noi fasciole de lumină asupra adevărului de necontestat că Unirea din 1859, act legitim și de voință neștirămată a românilor, care a pus bazele statului național român modern, reprezintă un eveniment istoric de importanță fundamentală pentru dezvoltarea ulterioară a poporului român.

Sînt toate acestea — evidențiate succint — aspecte definitorii ale permanenței ideii de Unire la români, care fac din cartea istoricului Stelian Neagoe un adevărat eveniment editorial ce merită să fie subliniat ca atare.

CONSTANTIN BOTORAN
doctor în istorie

HARRY BELAFONTE a anunțat începerea filmărilor la un serial de televiziune de cinci episoade prezentând viața lui Winnie Mandela, soția cunoscutului lider de culoare din Africa de Sud, Nelson Mandela, ea însăși cunoscută în lumea întreagă prin atitudinea ei fermă, militantă, împotriva regimului anarhic al apartheidului. Filmul este produs de rețeaua de televiziune CBS și este anunțat pentru primăvara lui '88. Din distribuție fac parte nume celebre ale filmului american, printre care Sidney Poitier (în rolul lui Nelson Mandela), Marlon Brando și Jane Fonda. Pe de altă parte, Belafonte, în noua sa calitate de ambasador itinerant al UNICEF, a declarat că și va continua acțiunea pentru găsirea de sprijin moral și material pentru copiii din Africa arătând, într-o declarație publicată de ziarul *Granma* din Cuba, că organizația pe care o reprezintă este antrenată în susținerea unor mari proiecte pilot în Gambia și Senegal pentru salvarea vieților a câteva zeci de mii de copii amenințați de foamete și boli infecțioase. „Responsabilitatea mea — spune Belafonte — este să fac astfel încât să lansez chemarea ca, prin contribuția artistică, colegii mei artiști să ajute la schimbarea acestei situații. Așa s-a născut cîntecul *Noi sintem lumea și multe altele*”. Amintim că fondurile astfel obținute au fost dirijate direct către programele UNICEF.

BETTE DAVIS din nou prezentă în actualitate printr-o nouă carte apărută foarte de curind în editura americană *Fatsam. This'n That*, acesta este titlul cărții, reprezintă într-un anume fel continuarea unui alt volum autobiografic, *The Lonely Life* apărut cu 25 de ani în urmă. (Acum 25 de ani, cînd în cariera ei artistică avea loc un mare eveniment, apariția pe ecrane a unuia dintre filmele ei de mare succes, peliculă de referință în istoria cinematografului, *Whatever happened to Baby Jane?*). Am amintit de acest mare succes, amintim și de faptul că Bette Davis a primit în cariera ei două premii OSCAR pentru interpretare, un premiu EMMY pentru televiziune (filmul *Strangers: A story of a mother and daughter* cu Gena Rowlands în 1979) pentru a sublinia, cu atât mai relevant, tonul de mare tristețe, de sentiment al unei absolute singurătăți, pe care-l dă noua sa carte. Este, cum remarcă criticii literari, poate expresia dorinței de a răspunde unei alte cărți de memorii, *My Mother Keeper* publicată acum doi ani de B. D. Hyman. Lumea Hollywood-ului este cușca aridă în care victimele se sfîșie, și nici măcar cu eleganță, conchide unul dintre comentarii acestei cărți...

MUZEEUL DIN MANCHESTER a anunțat începerea unei campanii de educare artistică a marelui public prin intermediul unui procedeu fără precedent și anume împrumutul obiectelor din tezaurul său, contra unei sume foarte modice, pe durata unui an. Julian Spalding, directorul muzeului, arată că ideea de la care s-a pornit este de a oferi publicului posibilitatea de a intra într-un contact direct, nemediat, cu operele artistice, prin integrarea acestora într-un mediu intim, propice comunicării artistice. Operele propuse sînt într-adevăr excepționale, originale semnate de Matisse, Rouault, Graham Sutherland, Henry Moore și Vanessa Bell. Ceea ce rămîne o mare problemă este cum aceste opere vor putea fi protejate în mediile extrem de diverse în care vor fi mutate, cum operele în sine vor rezista schimbărilor de temperatură, umiditate proprii unor locuințe. Oricum, proiectul „Artă în Manchester” rămîne o noutate dintre cele mai interesante.

ACTUAL

TOP 13

SECȚIA ROMÂNĂ

1. TIMPURI NOI — Numai cu tine;
2. AURA URZICEANU — Vreau să vii în viața mea;
3. DORU CĂPLESCU — Vă dăruim un gînd de pace;
4. SORINA MOLDOVAI — Copil hoțar;
5. GABRIEL COTABIȚĂ — Noaptea albastră;
6. VOLTAJ — Lumina;
7. HOLOGRAF — Umbre pe cer;
8. VASILE SEICARU — Dragostea cu patru foi;
9. DIDA DRĂGAN/COMPACT — Pentru voi;
10. MIRCEA BANICIU — Adalina;
11. ROȘU ȘI NEGRU — Gîndul meu liber;
12. STEREO — Tot ce e mai bun în noi;
13. ALINA-MARA NEUHAUSER — Te aștept.

SECȚIA STRĂINĂ

1. BEN E KING — Stand by me;
2. FREDDIE MERCURY — The great pretender;
3. CYNDI LAUPER — Change of heart;
4. BOY GEORGE — Everything I own;
5. A-HA — Manhattan skyline;
6. BILLY IDOL — Don't need a gun;
7. LEVEL 42 — Running in the family;
8. ERASURE — It doesn't have to be;
9. MADONNA — Open your heart;
10. TRANCE DANCE — River of love;
11. SPANDAU BALLET — How many lies;
12. DEAD OR ALIVE — Something in my house;
13. PEPSIE AND SHIRLIE — Heartache.

● Salutăm debutul Georgetei Ignat. Prima ei melodie, de care își va aminti toată viața, este compoziția lui Gelu Mihăilă „Iubirea nu vrea cuvinte mari”.

● Doru Căplescu este de-acum un „nume” în muzica tînă de la noi. Compozitor, interpret, instrumentist, avînd ca instrument preferat trompeta, el s-a consacrat cu acest cîntec devenit „hit” al Topului 13, „Vă dăruim un gînd de pace”.

MIRCEA ZANE

● **VICTOR IANCULESCU**, Brăila. Multe dintre însemnările dv. privind condiția actorului ar merita publicate (dar unde? poate în reviste ca Teatru sau Cinema...). În ceea ce mă privește, aleg câteva care au și valoare literară, datorită unor elemente de portretistică:

„Intră în scenă, vrea să fie personajul, dar îi mai zăresc o mină, un tic, o mișcare reflexă, toate de-ale lui, Nelopite.

Personajul îndură și le trage după sine ca pe-un balast”.

„Are ochii mari, faguri în care roiesc infinite taine, vise; mișcîndu-se, parcă plutește la suprafața scenei fără s-o atingă. La cabină fumează «Carpați» și ride strident.

Dincolo de scenă, narij actori ar trebui purtați în lectici acoperite”.

„Îl privesc cum îmi dă replica: blazat, tern. E ca o apă moartă și chiar dialogul are gust de cenușă. Deodată, în apropiere, plesnește un bec. Tresa-re, ochii îi scapără, iese ca de sub un mil și secna se animă.

Are și realul ironiile lui”.

● **MATEIU SAMUR**, Pitești. Stilul ceremonial și ahaizant, cu inflexiuni biblice, folosit de dv. în poezie, este de efect:

„și călcîiul tău, călătorele, călcîiul tău, gulden cu slove de cenușă pe el, alabastru în care vipera toarnă ara pietrei ce-a stat în sfatul tău ca-n zidul Ierichonului”.

Greșeala constă în faptul că abazați de acest stil. Este ca și cum, avînd un costum de gală, l-ați purta mereu, și în zilele de sărbătoare, și în cele de lucru, și la plimbare, și pe terenul de sport.

● **VIOLETA CĂMPULUNGEANU**, Predeal. Textele dv. mi-au fost înmînate de Bogdan Bădulescu care, cu

experiența lui de redactor de editură, nu s-a înșelat considerîndu-le publicabile. Modul operativ în care caracterizați personajele, dinamismul — și autenticitatea — replicilor, sumara, dar pătrunzătoare analiză psihologică dovedesc că, într-adevăr, sinteți o prozatoare formată. Și totuși nu mă grăbesc să vă prezint cititorilor deoa-

CENACLU prin corespondență

rece există încă în ceea ce scrieți un sentimentalism minor și uneori chiar elemente de melodramă care vă subminează talentul. Astfel, în *Kăsiacire*, este vorba despre o idilă care se înfiripă noaptea într-o cabină din munte, pe întuneric, între doi necunoscuți; a doua zi, fata nu vrea să-și divulge identitatea și dispăre deodată... are o dizgrațioasă cicatrice pe față! În Rezerva 16 o femeie își cumpără singură flori și pretinde că i se aduc, în zilele de vizită! În *Trinitate de ocazie*, un bărbat copleșit de singurătate plătește masa unor studenți, la un restaurant de lux, numai pentru a nu fi singur la aniversarea zilei sale de naștere! Și așa mai departe. Toate aceste situații sînt în mod evident regizate de dv. în scopul de a storce lacrimi cititorilor. Trebuie să depășiți această concepție despre literatură.

● **DUMITRU D. SILITRĂ**, Tirnăveni, Mureș. Glumele pe care încercați să le faceți în versuri nu vă reușesc:

„Din vacarmul străzii mi-ai intrat în suflet ca-ntr-o cabină telefonică” „salubritatea cnătura cavintele scuiplate printre dinți ca semințele de dovleac” etc.

Comparațiile de acest fel sînt — cum ați spune dv. — ca bijuteriile de tinichea: zdrăngănitoare, dar lipsite de valoare.

● **NICOLETA DINU**, Grădinari, Giurgiu. **COSMIN SEMAN**, Arad. **LUMINITA ZAHARIA**, Vastui. **MIRCEA ENE**, Oltenița. **MĂRIȘ DEEAMIR NICOLAE**, Satuung, Maramureș. **OLIMPIO FABIANUS**, Giurgiu. **EUGEN B. DEJ**, **MIHAI MIHAI**, Craiova. **DORIN PETRISOR**, Caracal. **ELENA IANCU**, Crevedia, Dimbovița. **CRISTINA LEFTER**, Secuieni, Bacău. **STAN MOISILA**, București. **CORNELIU VILCEANU**, Tirgo Jiu. **ION-VASIE RECEA**, Rimnicu Sărat. **LAURA SLUJITORU**, Focșani. **MARINA PENNE**, București. **ZAMFIROIU ALEXANDRU-ZAMBO**, CORIOLAN PARASCHIVESCU, București. **PARDAILLAN**, Cluj-Napoca. **DEMOSTENE MARINACHE**, București. **TEODOR DEMENESCU**, București. **P.A.R.**, Reșița. **CONSTANTIN TIMOFTI**, Arad. **COSTEA TEMBEA**, Craiova. **ILEANA CONSTANTINESCU**, Craiova. **TEOFIL PESTEANU**, București. **ST. PRUTEANU-ARGINT**, București. **DESDEMONA**, București. Trebuie să vă completați înții pregătirea și abia apoi să încercați să deveniți scriitori.

ALEX. ȘTEFĂNESCU

Lumea cu amănuntul

Mozaic cinematografic

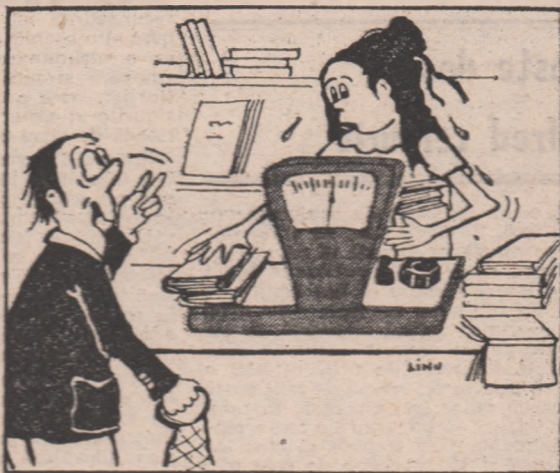
● O nouă carte, **GRACE — VIAȚA PARTICULARĂ A UNEI PRINȚESE**, sub semnătura lui James Spada (cel care a mai scris biografiile lui Shirley Mac Laine, Warren Beatty, Jane Fonda, Bette Midler), atacă reputația prințesei Grace de Monaco (Kelly), demitizînd imaginea pe care lumea și-a făcut-o despre ea. Autorul o prezintă ca pe o vesnică „căutătoare de amănți” influenți în lumea filmului și mare consumatoare de băuturi. Pierzînd orice speranță de a se mai impune ca star, Grace Kelly s-a căsătorit cu prințul Rainier de Monaco, dar în câteva rînduri a încercat să se sinucidă. James Spada pune decesul actriței-prințese sub semnul sinuciderii. ● Compozitorul grec **VANGELIS**, care actualmente locuiește la Londra, este acuzat de a fi plagiat muzica filmului „Chariots of Fire”. Prin 1975, un alt grec, Stavros Logarides, a compus muzica unui viitor film, care trebuia să fie o colaborare cu Vangelis. Cei doi au audiat partitura, dar colaborarea nu a mai avut loc. După ani, Vangelis ar fi folosit tema muzicală a lui Logarides ca fiind a sa. Tribunalul din Londra urmează să decidă. ● Recent, televiziunea italiană a prezentat filmul în două serii **DI PADRE IN FIGLIO**, avîndu-l în rolul principal pe Vittorio Gassman, care de altfel semnează scenariul și regia. Alături de acesta apare și fiul său Alessandro. Gassman a început lucrul la film în momentul cînd fiul său se pregătea, la rîndu-i, să devină tată. „Elementul cel mai important al acestei autobiografii — confesiune este relația tată-fiu”, a afirmat Vittorio Gassman. ● Continuă scandalul împotriva „colorării” filmelor vechi, create în alb-negru. După Societatea Cineaștilor Americani, iață că și Asociația Actorilor de Film a declanșat ostilitățile împotriva acestui procedeu. Regizorul John Huston l-a denunțat vehement cu ocazia difuzării filmului său **THE MALTESE**

FALCON (1941) în versiunea „colorată”. „Este ceva abominabil” — a afirmat Huston. ● De curînd, regizorul italian **FRANCESCO ROSI** (cunoscut la noi datorită filmelor sale „Salvatore Giuliano”, „Le mani sulla città”, „Cadaveri eccellenti”, „Il caso Mattei”, „Il Cristo si è fermato a Eboli”) a terminat filmul **CRONICA UNEI MORȚI ANUNȚATE**, realizat după opera literară omonimă a scriitorului columbian Gabriel Garcia Marquez. Din distribuție: Gian Maria Volonté, Ornella Muti, Irene Pappas și Ruper Everett (revelația cinematografului britanice). Filmul lui Rosi va reprezenta Italia la Festivalul de la Cannes, din luna aceasta. ● „Dacă ar fi după Pentagon, sergentul Tom Highway (alias Clint East-

wood) ar fi fost deferit tribunalului militar” — a anunțat un purtător de cuvînt al Pentagonului apropo de filmul **HEAR-BREAK RIDGE** (regizat de însuși Eastwood), a cărui acțiune se întinde pe durata mai multor ani, de la războiul din Coreea pînă la invazia în Grenada. Militarii sînt furioși. Comunicatul Pentagonului nu lasă nici o îndoială: „Coroul ofițerilor de marină consideră acest film defăimător, el neconstituind un portret fidel al marinarilor și al metodelor lor de instrucție”. Pentagonul reprozează filmului îndeosebi violența, dialogurile vulgare și libertățile asumate vizavi de adevărul istoric.

DAN GERARDI

Cronica literară în linii frunte de LINU

Aurelian Titu Dumitrescu, Quasimodo, volumul VI din seria „Antumele” Editura Litera, 1967.

Spre deosebire de poezia colegilor săi de generație, fantezistă și spumoasă, poezia lui Aurelian Titu Dumitrescu are greutate.

Tabela de marcaj

Un meci nul!

Și să se fi jucat pe „Wembley” sau pe „Maracana”, derby-ul Dinamo — Steaua făcea tribună tot atât de plină ca la stadionul din „Ștefan cel Mare”. Că lume dornică de fotbal mare e de găsit oriunde și oricînd și mai ales cînd vara se-mbulzește-n primăvară; și cînd se-nfruntă două team-uri renumite, din fruntea popului intern. Eu unul, însă, n-am văzut și n-am crezut vreodată ca o echipă cu blazonul Stelei să poată coborî la anti-joc, cum a făcut-o-n prima jumătate de partidă. E drept, și anti-jocul e o tactică de joc, cînd ești cam obosit, cam plictisit și e și cald și nu-l mai ai în avangardă nici pe Lăcătuș, cînd știi oricum că titlul e în buzunar și ți-e ușor indiferent că bați sau nu! Steliștii au venit la derby doar cu gîndul să nu piardă și ce e drept, e drept! — nici n-au pierdut, dar nici n-au arătat nimic din strălucirea lor obișnuită. Prea mare lucru nu au reușit nici adversarii lor, dar, cel puțin, s-au străduit, au alergat și s-au zbatut cum a făcut-o Cămătaru, mai ales, care-a jucat aproape toate cele 90 de minute, briul de doi cu Adi Bumbescu, de-am crezut la un moment dat, c-or să se mute amîndoi în clădirea Spitalului de urgență, să joace fotbal cu nasturi pe masa chirurgicală! Iar la splendida nereușită a derby-ului a contribuit cu virf și îndesat și arbitrul de centru George(1) Ionescu. Noi, cei din tribună, am

început să-l suspectăm că-ncearcă meseria de cronicar, atît de multe notițe și-a luat în timpul meciului pe cartonașul galben, folosit în chip de bloc-notes! Colac peste pupăză, a sărit cu privirea și un penalty cit roata carului (petrecut în careul stelist), pe care Igna, tîsuerul (!!!). I-ar fi dat dintr-o suflare și-n finala mondialului mexican! Doar două săgeți de soare, în acest derby jucat pe caniculă și umbrît numai de nivelul fotbalului: golul lui Mateuș și golul lui Weisenbacher, pe bază de șrapnele teleghidate! Și asta a fost tot, meciul încheindu-se 1—1 și dovedindu-se un adevărat meci nul! Pe alte terenuri, goluri cu ghiotura însă, că, știți cum se-nîmplă: cînd virtuțile naționalei stau față-n față se timorează reciproc, iar Clujul dă 6, Bacăul dă 5, iar Jiul și Brașovul — cite 4, ca să se mențină, totuși, eficacitatea din campionatul nostru, chestiune confirmată pînă și în Giulești, unde Rapidul n-a mai ratat penalty-ul, datorită noului cuplu de antrenori!

HORIA ALEXANDRESCU

P.S... Și-n timp ce Hagi-măruntelul dădea un pas de gol la derby, colegii săi de studenție, din Regie, pierdeau plînd cu 2—3. Păcat de ei!...

UN PROZATOR SUEDEZ CONTEMPORAN — TAGE DANIELSSON

Există scriitori cărora tinerețea, proșpețimea și vigoarea spiritului nu le sint alterate de scurgerea timpului. Tage Danielsson, reprezentant de frunte al literaturii suedeze contemporane, este un exemplu în acest sens. Lectura prozelor sale scurte, cuprinse în șase volume, nu te lasă să întrezești că autorul lor s-ar fi născut în urmă cu aproape o jumătate de secol, mai precis în anul 1939. Și totuși, acesta este adevărul...

În contextul literaturii suedeze, al celei scandinave în general, caracterizate prin sobrietate, prin abordarea unor probleme grave, Tage Danielsson reprezintă o excepție. Poate doar Vic Sunneson, cunoscut autor suedez de povestiri polițiste, să-i semene intrucivă. Practic nu există fenomen de mai mare sau mai mică importanță, din viața contemporană a țării sale, și nu numai, care să nu-l preocupe, să nu-i trezească luarea aminte. Până aici toate bune, situația este comună mai multor

scriitori suedezi, dar Tage Danielsson este unul de o factură cu totul deosebită. Tage Danielsson este un maestru al răspărului. Până și cele mai grave situații el le tratează cu ironie, cu sarcasm, el amplifică lucrurile, situațiile, le dă dimensiune în dorința de a contribui la îndreptarea stărilor de lucruri necorespunzătoare, de a schimba situații, mentalități. De pildă, pentru a răspunde adepților scriitorului spaniol De la Serna, care afirmase că „mămuțele nu încărunțesc pentru că nu gindesc“, el scrie povestirea „Mămuța care gindea în trepte“ în care eroina — o mămuță — în afara faptului că este pe cale să descopere legea... gravitației, mai are și alte motive să-i fie capul alb ca un pom în floare...

Cele două povestiri pe care le publicăm sint și ele concludente. Le-am tradus cu o plăcere teribilă, cu convingerea că ele vor fi pe placul cititorilor „Suplimentului literar-artistic“, doritori de nou, entuziaști și avizați.

Poveste despre Gudrun cea justă

A fost odată o femeie tânără care voia să divorțeze. Femeia aceea tânără se numea Gudrun. Ea avea de bărbat un inginer pe care-l cunoscuse la Temp, unde ea vindea obiecte de uz casnic din material plastic. Copii nu aveau, în schimb aveau amindoi servicii. Gudrun trebuia să suporte cit era ziulica de mare felurite nedreptăți pe care le aduce cu ea o căsnicie. Mincarea pentru cină trebuia să o cumpere ea, pregătutul cinei tot ea, cusutul nasturilor la haina bărbatului, tot ea, cafeaua, tot ea. Și în tot acest timp el stătea la televizor.

Toate trebuia să le facă numai ea cu toate că serviciile lor erau la fel de grele.

Cred că sinteți cu toții de acord că asta reprezintă o nedreptate.

Pronunțarea divorțului n-a fost o treabă prea complicată. Atunci Gudrun își zise că dacă s-o mai mărita vreodată, o să facă ea în așa fel incit tot să fie just!

Intr-o zi, în timp ce se găsea în spațele teighelei din Temp, veni un domn să cumpere un obiect din plastic. Arăta atit de bine, incit Gudrun s-a îndrăgostit de el pe loc. Iar în ziua următoare, cind el veni din nou pentru a cumpăra un obiect la fel de nefolositor ca primul — un suport pentru două periute de dinți — Gudrun a priceput simbolica gestului, zicindu-si că sentimentele le sint reciproce. Gudrun și Albin, pentru că așa se numea el, se intilniră un timp seară de seară și amindurora li se păru că ar fi strașnic dacă s-ar lua. Gudrun declară că în acest caz, totul trebuie să fie cit se poate de just. Albin fu de acord pentru că el era unul din bărbatii aceia cuminti.

Așa se face că, atunci cind s-au văzut în fața primarului, au spus amindoi dintr-odată „da“, pentru că așa declarase Gudrun că nu este just ca unul să spună „da“ inaintea celuilalt.

Numai ce s-au întors ei de la cununie în apartamentul de trei camere obținut de Gudrun din prima căsătorie, că femeia i-a și prezentat lui Albin o întreagă listă redactată de ea însăși. Printre altele, acolo stătea scris negru pe alb:

— călcatul unei cămăși — făcutul a două paturi.

— cafeaua pentru televizor = spălatul vaselor după micul dejun pentru două persoane.

— cusutul unui nasture = repararea unui șertar.

— alăptatul unui copil = spălatul a 2 scutece.

— cumpărături pentru masa de seară = curățatul antreului.

— intinsul unui cearceaf = dusul gu- nojului.

— spălatul a trei ciorapi bărbătești = spălatul scrumierelor din toată casa.

Astea toate, și încă multe altele, erau scrise negru pe alb în lista întocmită de Gudrun.

— Acum vom trăi după această listă, zise Gudrun, pentru că egalitatea în toate este alfa și omega într-o căsnicie!

— Sigur, o să meargă bine pentru că principalul este că ne iubim, zise Albin. Atit și nimic mai mult, pentru că Albin nu voia să vorbească nici cu o centimă mai mult decit Gudrun.

Si au trăit mult timp unul lângă altul. La cină mîna fiecare cite doi cartofi, simbăta beau cite patru centilitri de coniac la ceașca de cafea, iar noaptea se iubeau cit puteau ei mai just.

Intr-o bună zi Gudrun li spuse lui Albin:

— Albine, cred că o să am un copil.

Sper că ați inteles că copilul era nu-mai al lui Gudrun, ori în acest caz era al naibii de greu ca justețea să triumfe. Că Albin spăla de zor la scutece în timp ce Gudrun alăpta, n-ar fi fost cea mai gravă problemă, dar cit era ziulica de mare, Albin făcea atitea lucruri în casă incit în scurt timp se văzu nevoit să-si dea demisia de la slujbă, ceea ce era mai mult decit just, intrucit Gudrun îl urmă și ea. Dacă pruncul se trezea noaptea și incepea să urle, ambii soți se sculau și se uitau la pătutul lui. În noptile cu soț era de serviciu Albin, în cele fără soț, Gudrun. Cind se intimpla ca luna să aibă 31 zile, ultima noapte o împărțeau în asa fel incit Albin să facă de serviciu de la două la patru, iar Gudrun de la patru la șase. După aceea, tot a doua lună schimbau orele de program nocturn.

Totul a decurs în condiții cit se poate de bune. Copilul a crescut și a început să vorbească. Si era un copil istet și just pentru că primele cuvinte pe care le-a rostit au fost „mama“ și „tata“.

Intr-o zi Albin își luă inima în dinți și zise:

— Pentru copilul nostru ar fi foarte bine dacă ar avea o surioară...

— Si mă rog de ce te uiti la mine? Acum e rindul tău.

La care Albin n-a fost în stare să formuleze un răspuns.

★

Si iat-o din nou pe Gudrun la Temp așteptind bărbatul capabil să intealeagă cu adevărat sensul cuvintului și căsniciei juste.

Poveste despre Manfred cel urit

A fost odată un băiat de șaptesprezece ani. Manfred. Și era sărac. El trăia împreună cu mama sa vitregă și cu cei doi frați vitregi, Knut și Stige-Niklaus. Knut și Stige-Niklaus alergau cit era ziulica de mare și se intilneau cu fete. Manfred însă nu se putea intilni niciodată cu ele pentru că, pe de o parte era slab dezvoltat și multilateral de urit, că nici o fată nu se-uita la el, iar pe de altă parte pentru că nu putea iesi din casă. În timp ce frații vitregi se bucurau de toate plăcerile vieții, Manfred trebuia să stea închis în casă și să se ocupe de cele mai timpite munci din gospodărie, cum ar fi unșul piinii după rețetele de la tv sau ștergerea scrumierelor.

S-a intimplat însă ca regele să dea un mare bal la palat în vederea măritisului printesei celei mici. I-a cam dat de furcă bătrînelul rege pină să găsească pretendenți ca lumea pentru cele două printese mai mari, dar pină la urmă a reușit. Si iat-o acum la rind pe cea mai mică dintre ele. Si asta nu pentru că bătrînelul rege i-ar fi fost greu să găsească vreun pretendent lacom. Dimpotrivă, fata era frumoasă cit o zi întreagă și scollită cit toată săptămîna. Problema era că printesa era o năzuoroasă și credea că nu se află pe lume un băiat destul de bun ca să fie demn de mîna ei. Știți și dv, cum vine treaba: dacă cineva investeste oarece bani și își pune o groază de nădeidi în educaținea sa, atunci el vrea ca pentru toate astea să obțină un ce profit, nu? Așa și cu printesa.

Așa se face deci că regele a organizat balul la palat. La bal au fost invitați toti minunatii din familiile de viață. Frații lui Manfred au fost invitați și ei, pentru că tatăl lor fusese pe vremuri în slujba regelui, intrucit stia un camion de istorioare vesele după care suveranul se dădea în vînt. Numai că nu stiu cum s-a făcut că la completarea invitațiilor s-a greșit și a fost invitat și Manfred la bal.

La inceput Manfred a fost groaznic de fericit, apoi cind fericirea i-a mai trecut, a inceput să se gindească:

— Cum aș putea eu să mă duc la balul de la palat? Eu care sint atit de slab dezvoltat si atit de multilateral de urit, și n-am nici o haină mai acătării...

Vitregii rideau tot timpul de el:

— Ha, ha, Manfred, uritule! Tu n-ai să mergi la palat! Printesa s-ar tine cu miinile de foale dacă te-ar vedea, dacă ți-ar vedea mutra plină cu coșuri! Ha, ha...

În noaptea aceea n-a fost chip să închidă ochii. Doamne, ce n-ar da numai s-o vadă și el pe printesa... Așa își zise și plinse întreaga noapte pe patul lui îngust și tare.

Apoi, dintr-odată, ca si cind ar fi venit la el în plină noapte o zină bună, a auzit o soaptă:

— Brylcreem! Brylcreem!

Manfred sări din pat drept ca o luminare. Pe cuvint de cinste că la așa ceva nu se gîndise pină atunci! Si astfel din noaptea aceea viața lui a căpătat un alt sens. Si abia așteptă Manfred să se crăpe de ziua...

Nici nu se deschisera bine magazinele, că Manfred și iesi din casă și plecă după cumpărături. Își cumpără o geacă de toți money luați de prin buzunarele vitregilor, pentru că el nu vroia ca fratilor lui să li se strice nădragii din pricina mozelilor azvirlite pe fese.

Îi prînseseră bine banii astfel procurați. Manfred umbla ca ferecat prin lumea minunată a reclamelor multicolore, cumpărîndu-si uleiuri, creme, felurite ape, un smoking și pastă de dinți. Cu plecată recunosțință își aminti de zină și cumpără și o esență „Brylcreem“. După aceea, ca o incunupare a întregii probleme, cumpără și picături fermecate „Helen-Curtis“, care au harul de a netezi toate ridurile și asperitățile feței pentru o perioadă de cinci ceasuri.

Fluierînd fericit se duse apoi acasă. S-a incuiat în cămăruța lui scundă și s-a pus pe spălat, pe periat, pe unș, pe sulemenit, pe cremuit, pe sprayiat și imbrăcat. Cind a fost gata era ceasul șapte. Își aplică cu grijă citeva picături de „Helen-Curtis“ pe fața lui plină de coșuri, apoi lăsă să treacă timpul indicat în modul de întrebuintare. Si se petrecu o minune. Coșurile și asperitățile feței dispărură ca prin farmec!

La palat ospetii deja se strînseseră. Era o adunare numai din domni și doamne strălucitori, dar cea mai minunată dintre toti era printesa. Ea strălucea ca o stea adevărată și toți domni de acolo erau, ca să zic așa, inebunîtiți...

Manfred cobori din taxi, îl aruncă cu nonsalanță soferului doi șfanti de argint, apoi incepu să urce scările cu pașii rari ai bărbatilor siguri pe ei, eleganți și lipșiți de griji. Își croi drum prin multime cu mișcări de monden, se inclină adinc în fața printesei și îi sărută mîna. Asistentă se dădu în lături și întregul palat fu străbătut de o soaptă:

— Brylcreem! Brylcreem!

Vitregilor mai să nu le vină a-si crede ochilor! Asta să fie fratele lor vitreg, uritul și prostul ăla? Dar cum s-a putut produce o asemenea minune?

Răspunsul îl găsiră în privirea lui Manfred:

— Uitați-vă bine, vedeți sentimentul de siguranță în părul meu, pe gura mea, pe nas, subsoară, pe urechi, peste tot...

Printesa își lipi ochii de părul frumos aranjat al lui Manfred, de chipul lui dulce, dar cu trăsături bărbătești.

— Eu pe asta-l vreau, papa! Pe asta și pe nici un altul! zise printesa.

Manfred zîmbi sigur de izbindă.

Toată seara aceea el n-au avut ochi și urechi decit unul pentru celălalt. Au mîncat, au băut, au dansat și au discutat amindoi gîndindu-se așa cum se gîndesc îndrăgostii cind nu sint singuri, ce ar face ei dacă ar fi singuri!

„Omul și pegasul“ — sculptură în bronz de Carl Milles, unul din cei mai mari sculptori ai Suediei

Printesei și lui Manfred timpul le trecu în aburii trandafirii ai fericirii. Cind dansară ultimul dans, Manfred încălcă regulile rigide ale balului de la curte și își lipi fata de fata printesei cu siguranța cu care folosesc bărbatii apa de bărbierit englezească cu aromă de tabac pentru pipă.

Manfred trăia sentimentul extraordinar că de-acum încolo viața lui s-a preschimbât în bine. În ritmul dansului, el își desprinsese mîna stîngă de pe mijlocul printesei și o mingie pe bucle.

Între un pas de dans neterminat și unul încă neinceput, Manfred își aruncă privirea pe ceasul marca „Rolex“, din aceea din care poartă oamenii care conduc destinele lumii. Se opri între cei doi pași. Era douăsprezece! O durere acută în stomac îl făcu pe Manfred să-si dea seama că picăturile de „Helen-Curtis“ își pierduseră efectul. Fața lui incepu să se umple iarăși de coșuri, cu mult mai multe decit înainte.

Manfred încercă să-si ascundă fața de privirea printesei, prefăcîndu-se că se uită la încălțări. Sint destul însi care procedează astfel... Pantofi frantuzesti de lac pentru bărbai cu piciorul fin... Dar Manfred nu mai avea picioare fine, iar pantofii li plesniră în toate părțile.

În panica aceea, Manfred își aruncă din nou privirea la pantofii lui făcuți ferfeniți și o zbughi pe scările palatului. Și cu ochii plini de lacrimi o porni în lume departe, departe de palat.

Printesa plinse șapte nopti și-l amenință pe tatăl rege că ea se prăpădește de iale dacă nu i-l aduce înapoi de alesul inimii ei. Regele li convocă pe toti sfetnicii, o mie de slujitori plecară șore toate zările cu cite o bucatică din pantofii aceia care se făcuseră praf. De Manfred nici urmă.

Atunci regele a poruncit ca Manfred să fie căutat cu ajutorul televiziunii, canalul 2, pentru că ultasem să vă spun că regele era un cult.

Manfred nicăieri.

În cele din urmă au fost trimși cîini de vînătoare din cei de la palat ca să-l adulmece urma, dar Manfred a rămas mai departe pierdut în lume, pentru că folosise niște picături „Mum“, a căror calitate principală este aceea că urmele in-sului căutat dispar atit de perfect, că nu-l mai dibuie nici cîinii cei mai dihal din lume...

Prezentare și traducere de NICOLAE NICOARA

Important

Joi, 21 mai, la orele 18.00, va avea loc în Sala Ansamblului artistic al U.T.C., din strada Gutenberg nr. 19, o nouă ședință de lucru a Cenaclului „Confluente“. În cadrul ședinței vor citi tinerii scriitori Diana Barbu, Florentin Palaghia, Mihai Constantin (poezie), iar plasticiana Victoria Argint se va infățișa cu o selecție din lucrările sale. De asemenea, va fi prezentat romanul Drum în tăcere apărut anul acesta la Editura Serisul Româneș și semnat de tînărul prozator Jean Băileșcanu.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
București, Piața Științei, Tel. 17
60 10, 17 60 20. Abonamentele se fac
la oficiile postale și difuzorii din
întreprinderi și instituții — Tiparul: Combinatul Poli-
grafic „Casa Științei“ editorii din străinătate se pot
abona prin „ROMPRESFILATELIA“ — Sectorul ex-
port-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 prstir
București, Calea Griviței nr. 64-66.